DOLENJSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva ... mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — **Letna naročnina** 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 3 ameriške dolarje. — **Tek. račun** pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Ž-24

Štev. 13 (367) Leto VIII.

NOVO MESTO, 28. MARCA 1957

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošn... uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30. Pošt. pred. Novo mesto 33 Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Časopisno-založniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. ...level

STUDIJSKA KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

S seje sveta za notranje zadeve pri okrajnem ljudskem odboru Novo mesto

Brez družbene discipline ne gre

Lani smo v novomeškem okraju dosegli svojevrsten »rekord« na področju, kjer bi bilo najbolj zaželeno, da bi bili zadnji. S številnimi, bolje rečeno s preštevilnimi srečanji s sodniki za prekrške smo kot okraj dosegli 3. mesto v Sloveniji, novomeška občina pa celo drugo! Verjetno bo prenekateri izmed naših bralcev ob tej ugotovitvi presenečen, zato poglejmo številke malo bliže:

V letu 1956 so sodniki za prekrške v okraju dobili 5.631 ovadb, oz. 54,2% več kot v letu 1955. Kaznovanih je bilo 2852 ljudi in 2 pravni osebi, izrečenih pa je bilo 2665 denarnih in 123 zapornih kazni ter 64 ukorov (od teh 30 kazni za mladoletne). Skupno je bilo izrečenih za 3 milijone 489.915 dinarjev denarnih kazni in 1908 dni zapora. Poleg tega so organi notranje uprave izrekli še 3285 mandatnih kazni za 282.045 din, to je denarnih kazni na kraju storitve prekrškov. Potemtakem je bilo lani kaznovanih (izven sodišč!) v okraju 6137 ljudi ali pribl. 20 odstotkov odraslih prebivalcev. Po domače: skoraj vsak peti prebivalec okraja je imel opravka s sodnikom za prekrške ali z miličnikom.

Smo res tako slabi državljani? Žal, odgovor bo delno pritrdilen: vse preveč je bilo prekrškov javnega reda in notranje ureditve. Pretep, razširjanje lažnivih govoric, neupoštevanje cestno-prometnih predpisov, nedovoljena posest orožja, neredi, drzno vedenje, izmikanje delu, opuščanje požarnovarnostnih mer, neprijavljanje bivališča, prirejanje neprijavljenih javnih shodov, nabiranje prostovoljnih prispevkov brez dovoljenja, prosjačenje, hazardne igre, vse to in morda še kaj — vse je lahko vzrok za ukrepanje občinskega ali okrajnega sodnika za prekrške, če državljan ne spoštuje predpisov in odlokov. Če povemo še, da odpade 60 odstotkov lani kaznovanih oseb prav na prekrške s področja kršitve javnega reda in notranje ureditve, potem bo potreben tudi sklep, da se take neprijetne »časti« čimprej otresemo in z vsemi močmi poskrbimo, da Dolenjci ne bomo na glasu kot slabo disciplinirani državljani.

Gornje številke pa ne povedo vsega. Nekateri državljani so bili lani večkrat pred sodnikom za prekrške, zato je skupno število kaznovanih manjše od povedanega. Poleg tega nam samo številke tudi sicer ne dajo prave slike o disciplini prebivalcev okraja. Že pred meseci smo poročali o pretirani vnemi organov LM, ki so lani zelo zelo povečali aktivnost v prijavljanju prekrškov. To vnemo so kritizirali tudi na eni izmed sej OLO. Kakor smo sicer vsi za to, da je treba predpise spoštovati in izvrševati, pa je treba le priznati, da je lani šlo kaznovanje v novomeškem okraju že v pretiravanje. Nekaj primerov:

Na vasi so fantje zvečer ali ponoči po stari navadi zapeli in zavriskali. Strogo oko postave je marsikje že pisalo prijavo, sodnik za prekrške sodil, občina pa pobrala denarno kazen... Kmet je odhitel zjutraj v vinograd trdno prepričan, da bo pred večerom doma. Delo se je zavleklo, dan je bil kakor nalašč, da okoplje gorco do kraja — in v temi se je z vozom po samotni, neprometni poti vračal domov. Bil je brez luči; posledica: prijava in kazen. Kolovoz na Banu ali Podgradu pa ni to, kar je državna cesta iz Novega mesta v Šentjernej! In če nimaš v redu zvonca ali luči nekje sredi poljskih poti, daleč vstran od vseh cest, je menda to le nekaj drugega, kakor če drviš skozi gosto naseljen kraj brez vsakih signalov.

Takih, predvsem cestno-prometnih prekrškov, je bilo v spisih in sodbah občinskih sodnikov za prekrške lani res ogromno, vse preveč pa tudi drobnega kaznovanja, da so ljudje že govorili:

»Saj ne veš več, kaj človek še sme in česa ne sme, ko te pa že za vsako reč pritisnejo...«

Preveč je bilo kazni, premalo pa vzgojnih vplivov, pojasnjevanja in potrpežljivega [illegible] naših predpisov in zakonov. Ker ni bilo prave kritične in politične širine v delu vseh organizacij, zlasti pa tudi ne pravega sodelovanja med sodniki za prekrške in raznimi inšpekcijami ter občinskimi ljudskimi odbori (skupno z vodstvi organizacij), smo zašli v škodljivo skrajnost širokega kaznovanja malih in najmanjših prekrškov, kjer bi tovariška beseda in pouk več zalegla kot postopek pred sodnikom.

Reči je treba tudi besedo o sodnikih in njihovem delu. Lani ni bilo najboljše. Velik dotok prijav jim je delal težave, da se marsikje niso znašli. Preveč je bilo pomanjkljivosti in nezakonitosti v njihovih postopkih in obsodbah. Ponekod so sami razveljavljali svoje že izdane odločbe, drugi spet so bili nepotrebno prestrogi in s kar pretirano vnemo so delili kazni, ki so bile — vzeto v celoti — ostrejše kot pri rednih sodiščih. Na slabo kvaliteto dela kaže še ugotovitev, da je bilo 50 odstotkov vseh prijav ustavljenih! Bahavost, nadutost in neznanje rode povsod upravičeno kritiko ljudstva, zato so bile tudi nezakonitosti v delu sodnikov za prekrške deležne ostre in upravičene graje.

Tako žalosten »rekord« v visokem številu kaznovanih smo lani dosegli torej v precejšnji meri zavoljo pretirane skrajnosti. Razmere so se zadnje mesece že izboljšale (občinski sodniki za prekrške so dobili n. pr. v januarju in februarju 300 prijav manj kot lani v istem času), okrajni sodnik za prekrške pa v prvih dveh mesecih le 117, medtem ko jih je lani v takem obdobju dobil kar 484!). Izboljšati pa se mora predvsem še celokupno delo sodnikov za prekrške, da bodo vedno v tesnem sodelovanju z občinskimi vodstvi oblasti in organizacij, tako da bo čutiti predvsem vzgojno plat njihovega dela.

Mimo tega, da je v okraju nujno potrebno merilo za enotno kaznovalno politiko, je treba imeti pravilen odnos do vseh teh vprašanj. Z delom političnih in ostalih družbenih organizacij, preko kolektivov, šol in družine lahko vsi mnogo naredimo, da bo prekrškov veliko manj, družbena disciplina pa boljša. S tem pa smo seveda daleč od tega, da bi v spoštovanju zakonitih odločb in predpisov popuščali.

Žrtve so otroci

V poročilu sveta za šolstvo pri OLO Novo mesto na 11. redni seji obeh zborov je bilo med drugim navedeno: »Učni uspehi v prvem polletju so bili najslabši na nekaterih šolah v mokronoški občini. Medtem ko znaša okrajno povprečje 73 odstokov, znaša v občini Mokronog le 65.6 odstotkov. Na to vplivajo slabi uspehi na šoli v Jelševcu (54.7 odstotkov), na Trebelnem (64.5 odstotkov) in v Klenoviku (66.7 odstotkov). V Jelševcu so zelo slabi odnosi staršev do šole in niti učiteljici niti občinski ljudski odbor do danes tega še niso mogli urediti. Tri učenke v celem polletju sploh niso hodile v šolo, 9 učencev iz tega okoliša pa sploh ni obiskalo višjih razredov osnovne šole na Trebelnem, kamor so bili prešolani. Problem slabega odnosa do šole in izobrazbe je v tem kraju že dolgo pereč, zato imamo primere nepismenosti pri obveznikih predvojaške vzgoje.«

Svet za šolstvo in prosveto pri občinskem ljudskem odboru Mokronog se je takoj sestal, ko so bili znani učni uspehi za prvo polletje za posamezne šole. Ugotavljal je predvsem vzroke za slabe uspehe. Poleg neprimernih prostorov v Jelševcu je osnovni vzrok slab odnos staršev do šole In ugotavljal je dalje, zakaj imajo starši v teh šolskih okoliših tako slab odnos do šole oziroma do osnovne izobrazbe svojih otrok. Odgovor je: zato, ker imajo tudi starši zelo slabo šolsko izobrazbo, povprečno najmanjšo v občini.

Spet smo pri žalostni starokopitni paroli, češ če sem jaz lahko živel, čeprav se znam komaj podpisati, ali tudi ne bi lahko tudi moj otrok, saj je tako tudi živel moj oče. Toda ljudje, ki s tem upravičujejo svoj odnos do izobrazbe, se vendar poteguje za elektriko, za boljšo cesto, za zdravstveno zavarovanje, ne nosijo več lesenih cokel in obleke iz domačega grobega platna, znajo piti liker, rum in pelinkovec, raje se vozijo z vlakom ali avtobusom kot bi pešačili in tudi drugače uživajo razne dobrine napredka. Njihov odnos do dobrin, ki jih daje napredek, je potemtakem dober, njihov odnosov do izobrazbe pa še vedno slab. Zato je obisk šole nezadovoljiv, zato so učni uspehi slabi, zato imamo v Sloveniji navzlic neštetim šolam še polpismeno ali celo nepismeno mladino.

Ali naj družba, ki je odgovorna za bodočnost ljudi, pusti, da kulturna zaostalost v nekaterih področjih ostane še naprej? Odgovor je samo eden: tega ne more in ne sme!

IN KOMU SE ZAOSTALOST NAJBOLJ MAŠČUJE?

V novomeško podjetje Tapetništvo in dekoraterstvo je prišla mati, doma iz okolice Mirne peči. Vprašala je, če bi vzeli njenega sina v uk. Podjetje sprejema vajence v uk samo preko posredovalnice za delo, vendar je pri tem razgovoru mati povedala, da sin ni končal osemletne šole, da ima samo osnovno šolo. Zakaj ni hodil tudi v nižjo gimnazijo, ko jo ima skoraj pred nosom v Mirni peči? Ker ga oče ni pustil in ga je silil, da je moral doma delati. Sedaj bi ga radi dali kam v uk, toda s tako šolsko izobrazbo ga ne morejo nikjer sprejeti. Odnos staršev do šole se je žal zelo hitro maščeval na lastnem otroku in na njegovi bodočnosti.

Več pomoči športu in telesni vzgoji!

Pred kratkim je zvezni izvršni svet na razširjenem sestanku razpravljal o nekaterih zelo važnih vprašanjih športa in telesne vzgoje v naši državi. Sestanku je predsedoval podpredsednik ZIS tov. Aleksander Ranković, prisotni pa so bili še ostali visoki državniki in politični voditelji kot n. pr. tovariša Edvard Kardelj in Rodoljub Čolaković, predsednik zveznega sveta za telesno kulturo tov. Zoran Polič in predstavniki številnih športnih zvez in Partizana. Brez dvoma je bil sestanek velikega pomena za nadaljnji razvoj telesne kulture pri nas, zato je prav, da si ugotovitve in sprejete sklepe malo pobliže ogledamo.

SVETI ZA TELESNO KULTURO BODO DOBILI VEČJI POMEN

V enem osrednjih vprašanj sestanka so razpravljali o vlogi telesne vzgoje in športa za ljudsko zdravje, za dvig delovne in obrambne sposobnosti državljanov in o njunem vplivu na pravilno vzgojo mladine. Važna ugotovitev sestanka je bila, da so državni organi in družbene organizacije doslej vse premalo upoštevale vlogo telesne vzgoje in športa, da je bila njihova pomoč telesnovzgojnim in športnim organizacijam premajhna. Oblastni organi so premalo obravnavali problematiko telesne kulture. Občutiti je bilo pomanjkanje državnih organov, ki bi vsklajevali delo na tem področju, zato je bil sprejet sklep, da bi obstoječim organom za telesno kulturo, ki imajo sedaj le posvetovalni značaj, dali določene upravne funkcije. To velja za občinske in okrajne svete za telesno kulturo, enako pa tudi za svete pri republiških in pri zveznem izvršnem svetu. Ti bi usmerjali delo na področju telesne kulture, skrbeli, da dobi telesna vzgoja na šolah pravo mesto in da se pritegne v različne telesnovzgojne in športne organizacije čim več delovnih ljudi.

BREZ POMOČI NE BO NAPREDKA

Jasno je, da je reševanje vseh teh problemov tesno povezano z materialno-finančnimi pogoji in s strokovnimi kadri. Prav zato je bil na sestanku sprejet sklep, da se predlagajo zakonski predpisi, ki bi urejevali obveznosti družbe do teh organizacij. Čim hitreje je treba zgraditi vsaj najvažnejše objekte za telesno kulturo, ki jih morajo prevzeti v vzdrževanje občine, upravljajo in uporabljajo pa jih telesnovzgojne in športne organizacije. Prav tako je bil sprejet sklep, da se pri občinah in okrajih, pa tudi pri republikah in pri zveznem izvršnem svetu osnujejo posebni FONDI ZA NAPREDEK TELESNE KULTURE, v katere se bi poleg ostalih sredstev stekali tudi določeni odstotki iz fonda za preventivno zdravstveno zaščito in socialno zavarovanje ter prispevki podjetij in družbenih organizacij.

Glede šolanja prepotrebnih strokovnih kadrov je bilo sklenjeno, da je tu potrebno največ pomoči, ker je napredek možen le, če je strokovni kader sposoben in dobro podkovan. Sprejet je bil predlog o ustanovitvi posebne državne trenerske (prednjaške) šole, iz katere bi dobivali sposobne strokovnjake, poleg tega pa je bilo sklenjeno, da se z zakonskimi predpisi uredi njihov položaj v prosvetni stroki, kjer so bili do sedaj neupravičeno zapostavljeni.

PROFESIONALIZEM PRI NAS NIMA POGOJEV

Profesionalizem je vprašanje, o katerem se v zadnjem času precej razpravlja posebno pri nogometaših. O tem so razpravljali tudi na tem sestanku in so ugotovili, da pri nas ni potrebe niti pogojev, da bi vpeljali profesionalizem. Skupnost se sicer zanima za vrhunske rezultate, toda ti morajo biti izključno uspeh široko razvite telesne kulture in ne poklicnega udejstvovanja v športu. Jasno je, da se mora športnikom v njihovem prizadevanju vsestransko pomagati, toda aktivnost v športu jih ne sme ovirati pri njihovem vsakdanjem delu in študiju.

Ob zaključku sestanka je bilo sklenjeno, da svet za telesno kulturo pri zveznem izvršnem svetu pripravi predlog predpisov, ki bodo omogočili rešitev problemov, o katerih se je razpravljalo.

DOLENJSKA MLADINA

ZA DAN MLADOSTI — V BIHAČ

Na pobudo tovariša maršala Tita bo poslej jugoslovanska mladina proslavljala vsako leto 25. maj — rojstni dan našega dragega voditelja — kot Dan mladosti. Praznik, ki ga bomo letos prvič slovesneje proslavili, bo dobil širok pomen, saj se bodo nanj pripravljale pod vodstvom Socialistične zveze vse naše organizacije. V Novem mestu je pred kratkim z veseljem bil sprejet načrt, da bi letošnji Dan mladosti dolenjska mladina praznovala skupaj z mladino Like, Korduna in ostalih področij Hrvatske, Bosne in Hercegovine na skupnem dvodnevnem zletu 25. in 26. maja v Bihaču, kraju slavnih partizanskih bitk in zmag. Poleg članov Partizana se bodo slavja v Bihaču udeležili tudi športniki raznih društev, taborniki, člani Ljudske tehnike, motoristi in avtomobilisti, padalci in drugi. Mladina bo šla v Bihač po poti slovenskih, hrvaških in srbskih brigad, v tovariškem srečanju, medsebojnih tekmovanjih in nastopih pa bo obnovila stike z mladino tamkajšnjih krajev. Sodelovanje pri organizaciji in vresničitvi načrta so obljubili tudi že posamezni tovariši, nekdanji vojaški in politični funkcionarji partizanskih enot, sodelovala pa bo seveda tudi JLA.

O pripravah na zlet v Bihaču bomo v kratkem še obširneje poročali.

Jutri seja OLO: Družbeni plan in proračun za 1957

Jutri dopoldne bo 13. redna seja obeh zborov OLO Novo mestu, na njej bodo pa obravnavali predlog družbenega načrta okraja za leto 1957, predlog proračuna za leto 1957, poročilo komisije za gospodarstvo in poročilo komisije za predpise. O prvih dveh točkah dnevnega reda bosta zbora razpravljala ločeno.

Priznanje lutkarjem novomeškega učiteljišča

Nedeljske jubilejne predstave ročnih lutk, ki jih vodijo člani sekcije PD Dragotin Kette, so se udeležili mimo številnih navdušenih stalnih malih obiskovalcev tudi povabljeni gostje, med njimi ljudska poslanca ing. Vilma Pirkovič in Franc Pirkovič, predsednik okr. sveta Zveze Svobod Tone Bele, ravnateljica gimnazije prof. Palma Kasesnik, ravnateljica prof. Ema Musar in drugi. Tajnik okr. sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev Slavko Kastelic je v uvodnem nagovoru pohvalil vzgledno prizadevnost lutkarjev, bodočih učiteljev, in požrtvovalnost prof. Dušana Modica, ki jih vodi, nakar je društveni sekciji izročil v znak dosedanjih uspehov diplomo okrajnega sveta. Pavliha s sodelavci je nastopil nato v Čarobnem klobuku in kakor vedno, požel tudi tokrat prisrčno navdušenje cicibanov in pionirjev.

»Čimveč lutkovnih odrov v vse naše kraje!« — tako je naše mnenje ob lepem jubileju novomeških lutkarjev. Povsod so otroška srca žejna lepe, vzgojne zabave, ki jih plemeniti in bistri.

VREME

ZA ČAS OD 29. MARCA DO 7. APRILA

Sredi prihodnjega tedna lepo vreme. Druge dni nekoliko nestalno, vendar le manjše ali kratkotrajne padavine. V drugi polovici prihodnjega tedna močnejše, a kratkotrajne padavine.

(Napoved priredil V. M.)

Vedno pripravljeni na pomoč

Gasilci občine Mirna so pregledali delo 6 gasilskih društev

Nedavno je bil občni zbor občinske gasilske zveze na Mirni, ki združuje 6 prostovoljnih gasilskih društev: Mirna, Šentrupert, Jesenice, Volčje njive, Ševnica in Selo.

Iz podanih poročil, od katerih sta pohvale vredni zlasti tajniško in poveljniško, ki sta ju podala požrtvovalna tov. Leskovec in Glušič, se je jasno pokazalo pozitivno delo občinske gasilske zveze, njena moč in pripravljenost, ravno tako pa tudi prizadevnost posameznih društev in njihove glavne pomanjkljivosti in napake.

Vsa društva združujejo sedaj 170 aktivnih članov, 32 članic, 10 pionirjev in 97 podpornih članov, skupno 309. Razveseljivo je, da so doslej že 4 društva — Mirna, Šentrupert, Ševnica in Jesenice — uspela v svoje vrste pritegniti žene in upamo, da si bodo to prizadevala tudi ostala društva. Vse premalo pa je bilo storjenega za pritegnitev naših pionirjev v gasilske vrste in za njihovo vzgojo. V tem pogledu si je nekoliko prizadevalo le društvo Mirna, ki je vključilo 10 pionirjev, z njimi vadilo in jih poslalo že na gasilski festival v Maribor, kjer so z vajami nastopili. Prav bo, če bodo v bodoče vsa društva posvetila vso skrb mladini, saj bo kmalu ona prevzela od nas vse kar imamo, s tem pa tudi skrb za vse, kar ji bomo izročili.

Precej pažnje so posvetila vsa društva strokovni usposobljenosti svojega članstva v teoriji in praksi. Imeli so 26 suhih in 30 mokrih vaj, izprašati pa se je dalo 35 gasilcev, ki so dosegli kar dober uspeh. To število pa je vendarle še nizko. Vsa društva morajo skrbeti, da bodo vsi njihovi aktivni člani tudi izprašani. Občni zbor je sklenil, da bo izpraševanje po vseh društvih do konca maja letos, društvene uprave pa bodo poskrbele, da se bo vse članstvo resno pripravilo.

ŠE VEČ POLITIČNE RAZGLEDANOSTI V GASILSKE VRSTE

V precejšnji meri so člani naših gasilskih društev pokazali tudi svojo patriotično zavest, saj so množično sodelovali pri izvedbi Titove štafete, pri proslavi I. brigade VDV na Rojah in za občinski praznik na Mirni. Želeli pa bi v gasilskih vrstah še več politične razgledanosti, zato je že čas, da se vsi gasilci brez izjeme včlanijo v SZDL in v njej aktivno sodelujejo.

Pohvale vredna je prizadevnost društva Jesenice, ki skrbi tudi za kulturno udejstvovanje svojega članstva. Zaradi precejšnje oddaljenosti od kulturno-prosvetnega društva nimajo tolike možnosti sodelovanja, zato so se znašli in sami naštudirali in uspešno uprizorili igro »Begunka«. Pravijo, da bodo še igrali in prav je tako. Prav pa bo tudi, če bodo ostala gasilska društva Jesenice posnemala ali pa usmerjala svoje članstvo na sodelovanje v kulturno-prosvetnih in fizkulturnih društvih, kar bi zlasti mogli društvi Mirna in Šentrupert.

Da zaključimo na kratko:

Občni zbor gasilske zveze na Mirni je dobro analiziral vse delo našega gasilstva, osvetlil vse dobro in slabo. Sprejel je vrsto koristnih sklepov in na društvih in občinski gasilski zvezi je, da jih uresničijo. Kakor lahko rečemo, da so bili uspehi gasilcev v minulem letu zadovoljivi, tako smo prepričani, da bodo letošnji odlični, če bodo posamezniki in organizacije storile to, kar naša skupnost od njih pričakuje.

»Zdaj nas ne zebe, pozimi nas je pa in zelo temno imamo . . .« so nam povedali šolski otroci na Čatežu. Na sliki jih vidite v čateškem gasilskem domu, kjer imajo svojo »šolo«. Več berite o njih na drugi strani današnje številke.

Pomladanski sejem mode v Ljubljani

V soboto dopoldne bodo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani odprli letošnjo sezono sejmov. Prvi bo II. sejem mode in usnjarstva z mednarodno udeležbo, na katerem se bodo potrošniki zlasti zanimali za končne izdelke oblačilne in obutvene stroke. Zato bodo na sejmu pokazali predvsem najnovejše vzorce, modele in kroje ženskih, moških in otroških oblačil za razne priložnosti in potrebe, pomladanska in letna obuvala ter različna modna galanterijska dopolnila.

Predvsem bo II. sejem mode in usnjarstva populariziral našo domačo proizvodnjo konfekcijskih oblačil in sodoben ter praktičen način oblačenja. Nove modele in kroje oblek, obuvala in raznih galanterijskih okraskov bodo prikazovali manekeni vsak predpoldan in popoldan v steklenem paviljonu A na razstavišču ob Titovi cesti. Pri ocenjevanju bo sodeloval lahko vsak obiskovalec z anketno polo, pri čemer se bo z odgovori udeležil tudi nagradnega žrebanja. Poleg tega bodo vsak dan v dvorani kina Union popoldan in zvečer še posebne elitne modne revije, ki jih bo priredilo Združenje podjetij tekstilne industrije.

Na II. sejmu mode in usnjarstva bodo sodelovala poleg vseh slovenskih proizvodnih podjetij tudi pomembnejša jugoslovanska konfekcijska podjetja in razstavljalci iz Italije, Avstrije, Holandije in še nekaterih drugih dežel.

Sejem bo odprt do 7. aprila.

Če zmrzne črnilo v razredu...

Na Čatežu so ljudje zavihteli krampe za novo šolo — Pri gradnji bodo vsi pomagali

»Od 92 osnovnih šol v okraju jih 23 gostuje v zasebnih zgradbah. Problem šolskih prostorov je v takih krajih še prav posebno pereč, ker imajo te šole tudi star in izrabljen inventar,« je med drugim zapisano v nedavnem poročilu sveta za šolstvo OLO Novo mesto.

Med teh 23 osnovnošolskih središč spada tudi Čatež pri Trebnjem. Brez šolske stavbe so na Čatežu vsa leta po vojni. 14 vasi zajema ta šolski okoliš, od tega tri s področja ljubljanskega okraja. Nad 120 otrok se dnevno zdrenja pri pouku v dveh prostorih v

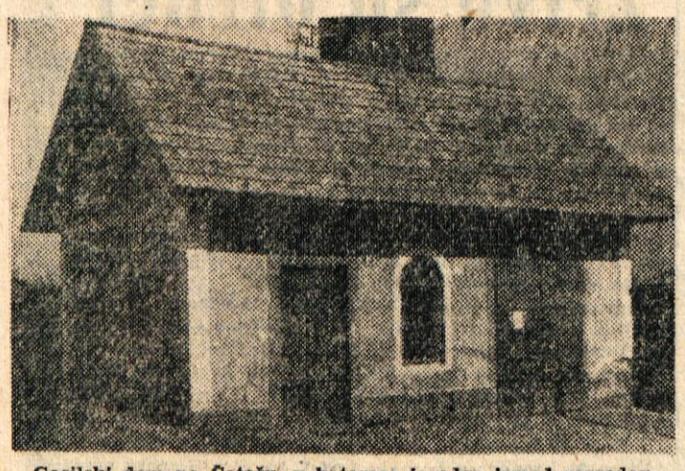

Gasilski dom na Čatežu, v katerem je eden izmed razredov tamkajšnje osnovne šole

»dvorani« gasilskega doma, ki meri 4 × 4 metre, in v malo večji temačni sobi bivšega župnišča. Vhod v »razred« v gasilskem domu je neposredno s ceste, enojna okna (in še na teh razbite šipe) so pripomogla, da je pozimi zmrzovalo črnilo v razredu...

Že letos pouk v novi šoli?

Nova šola na Čatežu ni samo splošna želja prebivalcev, pač pa več kot nujna potreba. Prostor za šolo je bil določen že leta 1953, toda z gradnjo ni bilo nič vse do letos. Vaščani so se neštetokrat obrnili na občinski in okrajni ljudski odbor, toda vedno je manjkalo denarja.

Tudi letos so skladi ljudskih odborov skromni, vendar je določeno za gradnjo šole na Čatežu 5 milijonov din. S tem denarjem in s prispevkom prebivalcev bo možno letos spraviti stavbo pod streho in dograditi vsaj eno učilnico. Šola bo stala na zelo lepem kraju v Dolenji vasi, nedaleč od ceste Čatež — Moravče. Zazidalna ploskev nove šole bo 10 krat 25 metrov. Stavba bo v celoti podkletena.

Lep prispevek prebivalcev

Prebivalce teh vasi gradnja nove šole zelo zanima in ker vedo, kako jim je šola potrebna, so sprejeli precejšnje obveze kot svoj prispevek. Izvolili so gradbeni odbor, katerega predsednik je Peter Hercog, tajnik Franc Anžlovar, blagajnik Anton Lesjak, gospodar pa Henrik Korelc.

Gradbeni odbor je zbral prostovoljne zadolžitve posameznih gospodarjev in pričeli so delati. Najprej so napravili pot do gradbišča in posneli rušo, sedaj pa kopljejo za klet. Kamna bo na mestu več ko dovolj. Dosedaj so najbolj prijeli za delo vaščani Gorenje vasi in Razbur, medtem ko se vaščani Kriške rebri prvič niso odzvali. V enem tednu so napravili 292 prostovoljnih delovnih ur. Delajo tudi po 9 ur na dan.

Poleg dela na gradbišču se posamezni gospodarji obljubili tudi brezplačne vožnje. Tako trdijo, da bodo ves pesek dali in navozili zastonj. Prav tako pripravljajo v lastni režiji apnenico, ki jo bodo kurili s podarjenim lesom. Za apnenico je zadolžen Leopold Korelc. Prevoz peska so preračunali na 1.105 ur. Pri obvezah za delo na gradbišču se je dosedaj najbolj izkazal Janez Gliha s Čateža— 100 delovnih ur, znatne obljube so pa dali še nekateri drugi posestniki. Tudi les za novo šolo bodo prebivalci v glavnem dali zastonj. Dosedaj so obljubili 100 kubičnih metrov lesa. Pri tem se je najbolj izkazal mlinar Franc Albonar, ki je obljubil 4 lepe smreke, izmed vasi pa je največ (povprečno) obljubila Dolenja vas.

Zadnje besede glede prispevka za gradnjo nove šole pa prebivalci šolskega okoliša še niso rekli. Mnogi so dajali manjše obljube z rezervo, ker še niso bili prepričani, da se bo letos res pričelo graditi. Sedaj, ko vidijo, da gre za res, gradbeni odbor že dobiva nove prispevke posameznih gospodarjev. Vsi žele, da bi nova šola čimprej stala in se otrokom ne bo treba še naprej stiskati v takih nemogočih prostorih in prezebati.

Z zgraditvijo šole na Čatežu bo rešen samo en od triindvajsetih primerov v okraju, kjer šole še gostujejo v tujih in skrajno neprimernih prostorih. V celoti pa vprašanje šolstva na Čatežu ne bo rešeno samo z gradnjo šole. V novi stavbi ne bo nobenih stanovanj. To pa je resno vprašanje tudi na Čatežu, na kar ne smemo pozabiti, ko rešujemo probleme šolskih prostorov v enem ali drugem kraju.

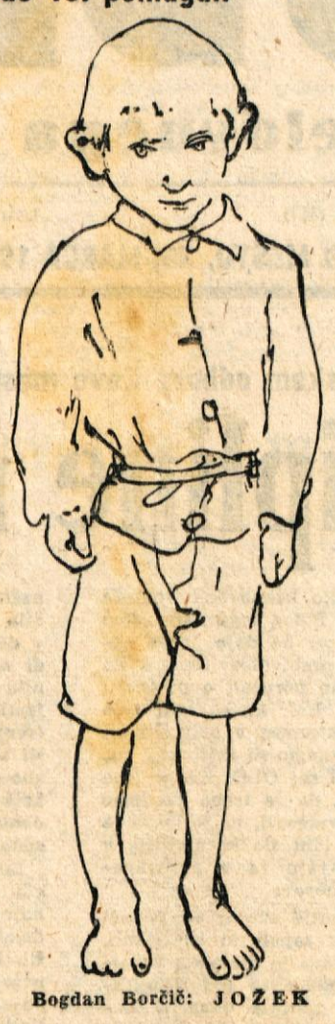

Bogdan Borčič: JOŽEK

Taki ne sodijo med zadružnike!

V nedeljo, 17. marca, je podala obračun svojega lanskega poslovanja Kmetijska zadruga Škocjan. Kot večine zadrug, je bilo tudi poslovanje škocjanske zadruge, ki je sploh že znana kot ena najboljših, lani še posebno uspešno. Zanimanje zadružnikov za njeno dejavnost, je pokazala udeležba: od 322 članov je bilo navzočih 260. Občnega zbora se je udeležil tudi ljudski poslanec in predsednik OLO Franc Pirkovič.

Žal pa sta bila med zadružniki tudi dva, ki ne zaslužita, da bi ju imenovali zadružnika; s svojimi medklici in raznimi neumestnimi pripombami sta onemogočila koristno razpravo o vseh problemih zadružništva na tem območju in pri tem prikazala, da jima je vse kaj drugega bolj pri srcu, kot uspešno delo zadruge v korist vseh njenih članov. To sta **Jože Globevnik iz Grmovelj in Fric Marjetič iz Seganja.**

Že med branjem poročila predsednika upravnega odbora sta se oglašala in motila branje. Globevnik je vpadal z raznimi parolami o taksah, davkih in drugih stvareh, ki gotovo ne spadajo na občni zbor zadruge, najmanj pa med branje poročil. Marjetič pa se je zlasti pridušal, zakaj je zadruga napravila dobiček! Seveda sta imela okoli sebe vsak svojo skupinico, ki jima je ob vsaki neumestni pripombi ploskala. Ljudje povedo, da je Globevnik že nekaj dni pred občnim zborom zbiral »somišljenike« za svoje zabavljanje na občnem zboru. In kdo sta ta dva nergača na zadružnem občnem zboru v Škocjanu?

Za Globevnika vsi trdijo, da je bil le zvočnik nekoga drugega, ki ga je pridobil za ta nastop na zboru. Sam je na žalost kaj slab gospodar na domačiji in od njega se sosedje ali zadružniki res nimajo kaj naučiti glede dobrega gospodarjenja, kot se on očitno še ničesar ni naučil od svojih naprednejših sosedov, zlasti od sovaščana Smrekarja. Predvsem zanj in za družino bi bilo koristno, če bi jih vsaj malo posnemal, ne pa se dal izkoristiti za namene takih, ki jim je dobro poslujoča KZ, kot je škocjanska, že dolgo trn v peti. Tako kričaško »junaštvo«, kot ga je kazal na občnem zboru, mu res ne more koristiti ne prinesti slave.

Fric Marjetič zase sicer ni slab gospodar, je pa znan nergač. Pred leti je bil v upravnem odboru zadruge, toda na sejah ni pustil do besede ostalih članov upravnega odbora. Tisto leto je tudi dal prostor pod svojim kozolcem v Škocjanu zadrugi za sprejemanje in stiskanje sena, ki ga je zadruga odkupovala. Za dva meseca, kolikor je zadruga uporabljala njegov kozolec, oziroma del kozolca, je zahteval 15.000 din najemnine. Toliko mu upravni odbro ni hotel priznati, zato se je z vsemi prepiral. Končno so mu morali plačati 8.000 din. Kakšno zaupanje imajo do njega zadružniki, je pokazal naslednji občni zbor, ko ga niso več izvolili v upravni odbor niti v kateri koli odsek zadruge.

Zavedni zadružniki, katerih je tudi v Škocjanu in okolici veliko, saj so že spoznali koristi, ki jo imajo od dobro poslujoče zadruge, so obsojali početje obeh kričačev in rekli, zakaj so jih sploh pustili v dvorano. Zaradi njiju se niso mogli pogovoriti o važnih gospodarskih rečeh, ki so bile na sporedu, veliko pametnih stvari na sploh pa bi se lahko pogovorili tudi s svojim ljudskim poslancem.

Pri vsem tem se čudimo, da se ni našel nihče, ki bi odstranil z občnega zbora motilca, ki sta prišla eden gotovo po naročilu kogarkoli, drugi kot znan nergač proti vsemu, kar ni njemu neposredno v korist. Prav gotovo imajo najbolj prav tisti zadružniki, ki pravijo, da za take ne bi smelo biti mesta v zadrugi in bodo vprašanje izključitve obeh še obravnavali. To bi bilo tudi najbolj pravilno.

Nad 11.000 zadružnikov imamo v okraju. Vsi ti žele samo, da si izboljšajo svoje gospodarsko stanje in življenje. Vedo pa tudi, da je to najlaže mogoče v okviru svoje zadruge in koristnega sodelovanja vseh naprednih sil, ne pa z razbijaškim kritikarstvom. To zadružništvu samo škoduje.

O obširni in vsestranski dejavnosti kmetijske zadruge Škocjan za gospodarski napredek tega področja in o še bolj obširnem gospodarskem načrtu za letos, bomo poročali drugič.

P. Romanič

Občni zbor okrajne obrtne zbornice

23. marca je bil redni letni občni zbor okrajne obrtne zbornice Novo mesto, katerega se je udeležilo 68 delegatov iz okraja, predsednik in podpredsednik republiške obrtne zbornice ter predstavnika OLO in OSS. Obširneje bomo poročali o občnem zboru obrtnikov in njihovih problemih v prihodnji številki.

Gospodinja na ponedeljkovem trgu

25. marca je bil v Novem mestu velik vrvež. Vse ulice so bile polne ljudi, po trgovinah pa je bila gneča ves dan.

Tudi na živilskem trgu je bilo dosti kupcev in prodajalcev. Prodajali so suho robo, lončene izdelke, domače platno, pletenine, semena vseh vrst in običajne pridelke. Jajca so bila po 12 din, za »firkl« orehov so zahtevali 120 din, za skodelico smetane 50 din, za kilogram jabolk 40 din, za skodelico masla 100 din. Na veselje vseh mater, je bila na trgu že špinača, sicer je draga — krožnik 30 din, vendar so je žene, ki imajo majhne otroke, vseeno vesele. Regrata je bilo precej, pa ga gospodinje niso preveč kupovale; bil je že prevelik. Upajmo, da bo na trgu kmalu kaj več zelenjave.

Tudi v mesnicah je bilo toliko ljudi, da sem komaj videla na cenik. Meso prodajajo še vedno po starih cenah: goveje po 140, 200 in 230 din, telečje po 250 din, svinjsko po 280 din.

NA SEJMIŠČU ŠE VEČ KUPCEV

Nič manjši vrvež ni bil v ponedeljek zjutraj in dopoldne na sejmišču ob Ločenski cesti. Kupci so prišli tudi tokrat iz Bele krajine, kočevskega okraja, pa tudi z Notranjske in Primorske. Na sejem je bilo pripeljanih 684 plemenskih prašičkov in 18 tri- do šest mesecev starih prašičev, prodanih je pa bilo 658 repov. Manjši plemenjaki so veljali 3000 do 5500 dinarjev, večji 4500 do 8500 dinarjev. Cena je kasneje padla, zjutraj pa so posamezniki plačevali tudi draže.

POJASNILO PODGRAJČANOM IN STOPIČANOM

Nismo pričakovali, da bo mala tiskovna napaka, storjena na račun stopiških lutk, naredila toliko prahu. Takole je bilo. Naš dopisnik nam je pred tedni poročal, da je »Rdeča kapica« ‚**doživela več predstav, celo za osnovni šoli Dolž in Podgrad**'. Zaradi tako napisanega stavka smo v uredništvu bili prepričani, da so lutkarji obiskali pionirje na Dolžu in Podgradu, bilo je pa narobe: otroci z Dolža in Podgrada so si predstave ogledali v stopiški šoli. Popravljamo torej neljubo napako in očitke, ki jih je sprožila, vsem pa želimo, da bi jih lutke v Podgorju kar največkrat razveselile!

Uredništvo

Jubilej Dularjevega očeta

Jože Dular, ali kakor ga vsi imenujejo Dularjev oče iz Gabrja pri Soteski, je 18. marca praznoval 88 let življenja, še dokaj čil in dobre volje, kot je bil vedno.

Rodil se je 18. marca 1869 v Gornjem Polju. Star komaj šest let je že šel za pastirčka na Dvor. Po odsluženju vojaškega roka v znanem 27. regimentu »krompirjevcev« se je leta 1892 zaposlil na žagi Soteska. Od tam ga je vzel v službo knez Auersperg za gozdnega čuvaja na Brezovi rebri in za ribiča. V tej službi je bil od 1895 do 1942, ko so mu partizani rekli, naj gre domov in pomaga partizanom. To je tudi rad storil. Pripravil je čoln in z njim prevažal partizane preko Krke, za kar je bil po vojni odlikovan. Ko je bila v Dolenjskih Toplicah ustanovljena lovska družina, se je vključil med prvimi in ostal njen član do leta 1951, ko zaradi starosti ni mogel več opravljati lova. Ostal pa je častni član te lovske družine.

Vedno šegavega Dularjevega očeta imajo radi vsi lovci. Ob njegovem življenjskem jubileju mu lovska družina Dolenjske Toplice želi še mnogo let in lepo jesen življenja!

Spet številni požari

11. marca je zgorel na Osojniku pri Semiču skedenj posestnika Matije Kofolta. Škode je 200.000 din. Zažgal je njegov štiriletni sinček kot že poprej neko zidanico.

Nevaren požar je izbruhnil 12. marca dopoldne na bencinski črpalki podjetja Motomontaža v Novem mestu. Vzrok: skrajno slaba električna napeljava. Na srečo so požar takoj pogasili, sicer bi lahko imel izredno hude posledice.

Isti dan je zagorel gozd nad vasjo Drage pri Suhorju. Zažgali so šoloobvezni otroci. Škodo so preprečili.

15. marca je zgorel v Harinji vasi kozolec Janeza Dragana. Vnel se je zato, ker je Ivan Lipar v bližini zažgal travo, pa je veter odnesel iskre do kozolca. Škode je okoli 300.000 din.

Poročali smo že, da je v vasi Jablan prejšnji teden zgorelo gospodarsko poslopje posestnika Franca Kukmana. Ugotovili so, da je bil ogenj podtaknjen. Škode je pol milijona dinarjev.

DOPISUJTE V DOLENJSKI LIST!

Zgodnja pomlad

Dokaj hladnim nočem slede že daljša časa izredno topli in sončni dnevi. Kmečko delo se je razmahnilo, zlasti v vinogradih, ki so povečini že okopani. Ker pa že dolgo ni bilo padavin, se je zemlja precej osušila in ponekod prav težko orjejo.

Toplo vreme vpliva zlasti na drevje. Breskve so se v Beli krajini razcvetele 20. marca, že drugi dan pa so se odpirali tudi prvi cvetovi češenj. V Novem mestu smo opazili cvetoče marelice prav na prvi pomladanski dan. Tudi ostalo drevje, zlasti hruške, so bile ta dan tik pred razcvetom. Kolikor se veselimo zgodnje pomladi, toliko nam to veselje greni strah, da ne pride pozneje do mraza, ki nam ga vremenoslovci napovedujejo; lahko bi namreč imel hude posledice zlasti za sadno drevje.

NOVI KRVODAJALCI

20. marca so dali kri na Transfuzijski postaji v novomeški bolnišnici naslednji uslužbenci okrajnega ljudskega odbora Novo mesto:

Ludvik Slak, Stanko Muzlovič, Jakob Koncilja, Magda Židan, Roža Romanič, Nada Jakovljevič, Miro Verbič, Bogomir Novak, Viktor Porenta, Ana Kuhar, Anton Golob, Ana Sotlar, Jelka Pene, Tone Selan, dr. Karel Gošler, Peter Zajc, Pavel Ajdič in Ivan Grašič.

Njim so se pridružili tudi tile novi krvodajalci:

gospodinje **Marija Pajk, Marija Kure, Vida Skobe** *in* **Marija Železnik,** *čevljar* **Vinko Voglar,** *zdravnik* **dr. Ljubo Kretič,** *čuvaj* **Alojz Ilenič** *iz Črnomlja in* **Karel Sever** *iz Semiča.*

V imenu bolnikov in ponesrečencev se vodstvo Transfuzijske postaje vsem krvodajalcem za njihovo človekoljubnost iskreno zahvaljuje!

DRAŽBENI OKLIC

Na podlagi III. poglavja Navodil o javni dražbi stanovanjskih hiš SLP občinskega ljudskega odbora Mokronog ter v zvezi z Uredbo o prodaji hiš SLP (Uradni list FLRJ št 17-53) in Uredbe o dopolnitvi Uredbe o prodaji hiš SLP (Uradni list FLRJ št. 31-53) razpisuje občinski ljudski odbor Mokronog

JAVNO DRAŽBO

o prodaji stanovanjskih hiš SLP, ki bo 27. aprila 1957 ob 9. uri v prostorih občinskega ljudskega odbora v Mokronogu.

1. Vložna številka 902 K. O. Zbure, parcelna št 492, enostanovanjska hiša št. 35 v vasi Zbure. Izklicna cena 592.000 din.
2. Vložna številka 23 K. O. Mokronog, parcelna št. 89 enostanovanjska hiša v Mokronogu št. 93. Izklicna cena 213.000 din.
3. Vložna številka 506 K. O. Laknice, parcelna številka 88-1, enostanovanjska hiša, lesena v vasi Spodnje Laknice št. 5. Izklicna cena 30.000 din.

Pravico do dražbe ima vsak, ki nima lastne hiše. Ponudnik mora položiti pred pričetkom dražbe kavcijo v višini 10% do 20% izklicne cene. Dražba bo na podlagi pismenih ponudb, ki jih je treba vložiti najkasneje do 22. aprila 1957 na ObLO Mokronog.

Vsa ostala pojasnila v zadevi dražbenih pogojev in roka plačila v razglasu navedene hiše dobijo interesenti v pisarni občinskega ljudskega odbora Mokronog vsak torek, četrtek in soboto do 12. ure.

Mokronog, dne 18. 3. 1957.
Številka: 01-1-417-1

Predsednik
občinskega ljudskega odbora
Jože Jerič, l. r.

OBVESTILO PODJETJEM IN USTANOVAM

Okrajni odbor Zveze borcev v Novem mestu je odprl poseben račun, na katerega lahko pošiljajo podjetja, ustanove in ostali denarne prispevke namesto vencev na grob pokojnega predsednika zvezne Ljudske skupščine tovariša Moše Pijade. Številka računa je 60-KB-16-Ž-228, okrajni odbor Zveze borcev, Novo mesto.

Doslej so podarili za otroke padlih borcev: Okrajni ljudski odbor Novo mesto 100.000 din, Industrija perila Novo mesto 5.000 din, Kmetijska zadruga Črnomelj 1000 din, Tovorni in avtobusni promet »Gorjanci« Straža 5.000 din, Tapetništvo Novo mesto 1.000 din.

Jugoslovanski ladijski promet

Naše pomorsko podjetje »Jadranska linijska plovba« bo začelo voziti z dvema ladjama na progi med romunskim pristaniščem Constanzo in Aleksandrijo v Egiptu. Podjetje namerava razširiti morsko pot tudi na druga črnomorska pristanišča.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Razpoke so zamašili

Presenečenje bermudske konference, ki se je bila začela v četrtek in končala v soboto, je bil sklep ZDA, da postanejo član vojaškega odbora bagdadskega pakta. Predsednik ZDA Eisenhower in britanski ministrski predsednik Macmillan sta po poročilih novinarjev ugotovila, da je njuna ocena položaja na Srednjem vzhodu skoraj enaka — na presenečenje vseh udeležencev. Dnevni red je bil zelo bogat. Poleg Srednjega vzhoda so govorili tudi o zmanjšanju britanskih oboroženih sil v Zahodni Nemčiji, o združitvi Nemčije s svobodnimi volitvami (to se vleče že več let), o poskusnem področju v Evropi, kjer naj bi izvedli razorožitev v smislu Edenovega predloga pred dvemi leti v Ženevi (nekaj podobnega je pred kratkim predlagal tudi sovjetski ministrski predsednik Bulganin), o gradnji naftovoda iz severnega Iraka čez iransko in turško ozemlje, o dirigiranih izstrelkih, ki jih bodo ZDA dobavljale Veliki Britaniji, in najbrž še o marsičem drugem, kar ni prišlo v uradno sporočilo po končanih razgovorih.

Toda čeprav še ni na razpolago celotno besedilo s konference, ampak samo izvleček, je praktični pristop ZDA k bagdadskemu paktu zelo pomembno dejstvo. ZDA doslej niso neposredno sodelovale v tem paktu, katerega članice so Turčija, Irak, Iran, Pakistan in Velika Britanija. Z vsemi temi članicami so seveda sklenile dvostranske pogodbe o vojaški pomoči in gospodarskem sodelovanju. Bagdadski pakt je bil ustanovljen na pobudo Velike Britanije, ki je vztrajno zahtevala od ZDA, naj ga podpro s svojim članstvom. Zdaj je britanski vpliv na Srednjem vzhodu tako slab, da so se ZDA najbrž zaradi tega odločile, da se mu pridružijo. Toda ta zadeva ima nekaj zanimivih plati.

Pomočnik ameriškega zunanjega ministra je izjavil, da pristop ZDA k bagdadskemu paktu ni popoln. Po njegovem je razloček med popolnim članstvom in članstvom v vojaškem odboru pakta v tem, da pakt predvideva medsebojno pomoč proti kakršnemu koli napadalcu, medtem ko Eisenhowerjeva doktrina za Srednji vzhod predvideva »samo pomoč proti komunističnemu napadu«.

Ta »razloček« pa Sovjetske zveze ne bo prepričal. Vsi pričakujejo, da bo Moskva silovito reagirala na to odločitev ZDA. Eisenhowerjevo doktrino je že obsodila kot poskus zasužnjiti arabske države. Nedavno je Sovjetska zveza uradno sporočila, da bodo vse države, ki bodo dovolile vzpostavitev tujih oporišč na svojem ozemlju, same nosile odgovornost morebitnega atomskega obračunavanja. Prav tako je Sovjetska zveza ostro protestirala pri iranski vladi, ko se je Iran pred poldrugim letom pridružil bagdadskemu paktu. Takrat je sovjetska vlada ostro opomnila Iran, da je ta po njenem mnenju prekršil svojetsko-iransko pogodbo iz leta 1920, po katerem ima Sovjetska zveza pravico vkorakati v Iran, če jo bo neka tretja sila ogrožala preko iranskega ozemlja.

Nedvomno bo pristop ZDA k bagdadskemu paktu še bolj zaostril položaj. Američani sicer zatrjujejo Rusom, da se jim ni treba nič bati — če bodo mirovali — toda dejstvo, da se je južni pas ameriških oporišč okrepil, je pač dejstvo, ki Sovjetski zvezi ni niti malo všeč.

To je seveda samo ena plat bermudskih razgovorov. Posledice teh razgovorov bodo najbrž daljnosežne. Kaj vse so sklenili tam, se bo le postopoma razodevalo. Neenotnost, ki je ogrozila zahodne države zaradi sueške pustolovščine, je zdaj prav gotovo zakrpana. Razpok ni, ker so jih prepleskali, in je površina videti zdaj gladka in ravna. Zahodni državniki upajo, da bo tako tudi ostalo. Samo čas bo pokazal, če so se razpoke res zacelile ali so samo prebarvane. Naj bo tako ali drugače, zahodna enotnost po sueški zadevi je drugačna od one pred oktobrom 1956. Glavna značilnost novega položaja je vedno bolj samostojna politika ZDA na Srednjem vzhodu in v drugih delih sveta. Velika Britanija in Francija pa imata samo še posvetovalni glas.

★

● V Rimu so zunanji ministri Belgije, Francije, Nizozemske in Luksemburga ter zahodnonemški kancler Adenauer skupaj z italijanskim zunanjim ministrom podpisali pogodbi o ustanovitvi skupnega evropskega trga in Evratoma. Po dokončnem besedilu bodo skupen trg vzpostavili postopoma v prihodnjih 12 letih. Po prvih štirih letih bodo odpravili carine najmanj za 25%, ob koncu drugega obdobja za 50%, po devetih letih za 80% in po 12 letih popolnoma.

● Razorožitveni pododbor OZN, ki bo zasedal v Londonu pet tednov, je zdaj že v drugem tednu. Prvi teden je bil posvečen predvsem načelnim razgovorom o razorožitvenih vprašanjih, zdaj pa bodo podrobneje in konkretneje razpravljali o predlogih posameznih držav.

● Voditelj britanske opozicijske laburistične stranke Gaitskell je zahteval, naj vlada dovoli nadškofu Makariosu vrnitev na Ciper ter naj se takoj začne z njim pogajati. Gaitskell pravi, da britanska vlada nima prav, ko zahteva, naj Makarios obsodi EOKO.

● Tunizijski ministrski predsednik Burgiba je odpotoval na uradni obisk v Maroko. S tem bo začel široko diplomatsko dejavnost za rešitev težkih gospodarskih vprašanj svoje dežele. Francija namreč noče dajati Tunisu gospodarsko pomoč, ker je ta preveč naklonjen alžirskemu osvobodilnemu gibanju. Iz Rabata namerava Burgiba še v Španijo in naposlej v Egipt.

● V Parizu pripisujejo zelo velik pomen francosko-izraelskim pogajanjem o gospodarskih in političnih vprašanjih. Izrael je v zelo težavnem gospodarskem položaju in Francija mu skuša na vse načine pomagati. Francozi namreč neugodno ocenjujejo Eisenhowerjevo doktrino za Srednji vzhod, češ da izključuje Francijo s tega področja. Gre za boj velesil za vpliv na tem področju.

● Ministrstvo za notranje zadeve Madžarske je izdalo odlok, s katerim bodo lahko posamezne osebe postavljene pod policijsko nadzorstvo in s katerim bodo lahko nekaterim ljudem prepovedali bivanje v določenih krajih Madžarske. Vsak pripor lahko traja šest mesecev do dveh let. Vse osebe pod policijskim nadzorstvom se bodo morale prijavljati na policijskih postajah enkrat na teden.

Prometne nesreče

4. marca zjutraj je na Zagrebški cesti v Novem mestu zaradi nepravilnega prehitevanja motorist Jože Rakoše podrl kolesarja Franca Zarabca.

10. marca je vozil šofer Anton Tanjšek iz Velike Loke proti Trebnjem tovorni avtomobil, last avtopodjetja Gorjanci. Zaradi preutrujenosti je zadremal za volanom in zavozil čez rob ceste. Avto se je prevrnil. Pri tem je bil šofer huje poškodovan, na avtomobilu pa je škode za več kot milijon din.

10. marca je vozil Ignac Strajnar iz Globodola z vprežnim vozom neke svate. Pod klancem, v »Kačji ridi« med Novim mestom in Mirno pečjo, je privozil nasproti tovorni avtomobil. Da bi se mu izognil, je voznik zapeljal na desno stran ceste. Zavozil je na kup gramoza in voz se je prevrnil na cesto. Pri tem je dobil hujše poškodbe voznik Strajnar. Šofer tovornega avtomobila je pravočasno ustavil vozilo, sicer bi se zgodila še večja nesreča. Takoj je naložil ponesrečenega Strajnarja in ga zapeljal v novomeško bolnišnico.

18. marca je vozil tovorni avtomobil podjetja »Kremen« šofer Marijan Jerele. Na cesti proti Šmihelu je srečal kolesarja Antona Malenška z Grma. Ker se kolesar ni dovolj umaknil na desno stran, ga je zadnji del karoserije avtomobila vrgel na tla; Malenšek je dobil hude poškodbe, na kolesu pa ima za 1.000 din škode. Preiskava je ugotovila, da šofer Jerele ni imel na tovornem avtomobilu v redu zavor, zato ni mogel vozila takoj ustaviti.

Vlom v KZ Semič

Prejšnji teden je bilo vlomljeno v poslovalnico kmetijske zadruge v Semiču. Vlomilci so odnesli 15 vreč umetnega gnojila.

Samomor

17. marca se je ustrelil z vojaško puško 51-letni J. H. iz Velikih Vodenic pri Kostanjevici. Samomor je poizkusil že prej. Sodijo, da je šel v smrt zaradi hude živčnosti.

OBVESTILO

vsem ustanovam in podjetjem na območju Kmetijsko gozdarskega posestva Novo mesto!

Obveščamo vse, ki si želijo nabaviti

DRVA ZA KURJAVO V ZIMI 1957–58

naj sporočijo potrebe pismeno najpozneje do 30. aprila 1957. Naročil po tem roku ne bomo upoštevali.

KMETIJSKO GOZDARSKO POSESTVO NOVO MESTO

Urbanistični načrt Črnomlja

Danes seznanjamo bralce Dolenjskega lista z izvlečkom iz urbanističnega načrta mesta ČRNOMLJA, ki sta ga lani izdelala ing. arh. Saša Sedlar in ekonomist Karel Meržek s sodelavci v Projektivnem ateljeju v Ljubljani. Bolj kot kdajkoli prej je načrtna rast naših mest in naselij potrebna dandanes, ko je treba sleherno gradnjo in urejevanje bodisi komunalnih, prometnih, prosvetnih, trgovskih in ostalih javnih vprašanj urejevati v skladu s sodobnimi načeli urbanizma. Že od lani se ObLO Črnomelj ravna glede zazidalnih površin v mestu in bližnji okolici po smernicah urbanističnega načrta in vsa javna dela se razvijajo v skladu s pravilnikom v uresničevanju tega načrta.

Čeprav so bili za urbanistični načrt Črnomlja zbrani glavni podatki že v letu 1953, ko je bilo mesto še sedež črnomaljskega okraja, to ne spreminja dejstva, da ostaja mesto slej ko prej geografsko in ekonomsko središče Bele krajine. Posamezne številke v načrtu so predlogi, ki so bili svojčas sestavni del načrtov republike in okraja; delno bodo še spremenjeni, delno pa so jih novi plani medtem že zamenjali oz. odklonili. Urbanistični načrt Črnomlja bo tudi drugim našim mestom lahko primer, kako naj bi taka dela pripravili.

PROGRAM

Po vojni je pri nas spričo ustanovitve nekaterih večjih podjetij bilo neštetokrat sproženo vprašanje, v kolikem obsegu smemo še računati na porast proizvodnje v industriji in s tem v zvezi za koliko naj predvidimo razvoj ostalih panog gospodarstva. Ta razvoj pa nakazuje hkrati tudi vprašanje koncentracije prebivalstva v industrijskih središčih. Nesporno je, da razvoj nekega kraja ni odvisen le od finančnih sredstev, pač pa še od zemljepisnih in ekonomskih pogojev, predvsem pa od neposredno ležečih surovinskih virov, agrarnega zaledja in prometnih zvez. Podčrtati pa je treba načelo, da le kadri odločajo vse.

Urbanistični program Črnomlja ni plan, bolje rečeno pomenja orientacijo maksimalnega razvoja gradenj v mestu za daljše perspektivno obdobje ne glede na ovire, ki bi danes še ali v bodoče mogle zavirati predvideno dograditev oz. razrast mesta.

Splošne karakteristike. Bela krajina s svojim jedrom v Črnomlju predstavlja zemljepisno, gospodarsko in do nedavnega tudi upravno samostojno enoto, ki obsega okrog 600 km² pretežno kraških tal. Po geološki sestavi pripadajo kamenine skupini jurskih oolitov kot najstarejšim apnencem. Ti prehajajo v apnence dolnje krede, čestokrat premešani z enklavami dolomita. Podrobna geološka raziskovanja v Beli krajini so predvidena v II. etapi geoloških raziskav. Iz dosedanjih ugotovitev pa izhaja, da si v Beli krajini tudi v bodoče ne moremo obetati gospodarsko zelo pomembnih rudninskih skladov. Med znana **rudninska bogastva** v območju Črnomlja štejemo sledeča nahajališča:

Rjavi premog z bituminoznimi vložki v Kanižarici leži v globini 150—180 m kot velikanska leča pod površino 28 km². Njegove doslej znane zaloge zagotavljajo izkoriščenje okrog 70—90.000 ton letno za nekaj stoletij.

Črni premog pri Brezovici. Obseg njegovih skladov še ni raziskan.

Boksit ima svoje nahajališče med Črnomljem in Vinico. Iz referata ing. J. Tiringerja na I. posvetovanju raziskovalcev in predelovalcev boksita v Zagrebu l. 1953 posnemamo, da so ležišča boksita v Beli krajini bila ne docela raziskana v letu 1930-32. Celotne zaloge so cenjene na kakih 500 tisoč ton dobrega boksita, kar pomeni, da imamo prav na imenovanem področju 63% doslej v LRS znanih skladov boksita in sicer takega, ki bi prišel v poštev za izkoriščanje. S 15 jaški, ki so bili izkopani v bližnji vasi Hrast na površini 170 x 100 m, je bilo prekopano 8—10 m debelo ležišče boksita, vendar z jaški še niso prišli povsod do talnine. Zaloga boksita je ocenjena na 350.000 ton. Glede barve in trdote se ruda zelo spreminja od enega do drugega raziskovalnega jaška, boksit je svetle do temnorjave barve, včasih zelo trd in kompakten, drugod zopet mehak, včasih oolitske strukture.

Podobne kvalitete so boksiti iz okolice Belčjega vrha, katerih zaloga je ocenjena na 200.000 ton. Boksit je v zgornjih plasteh svetla (manj pomemben), rožasta in rumenkasta, v globljih predelih pa temnorjava in temnordeča, precej trda ruda. Izkopanih je bilo 29 jaškov, od katerih so bili nekateri v 3 m debeli plasti boksita, niso pa dosegli talnine.

Poleg Hrasta in Belčjega vrha so tu nahajališča boksita še Perudine, Rove, Knežine in Butoraj pri Črnomlju, ki pa niso točneje preiskane ter čakajo bodočnosti. Zaloga je ocenjena na 23.000 ton.

Dejstvo, da boksit v Beli krajini leži v neposredni bližini železnice in na pol izgrajene proge Črnomelj—Vinica—Vrbovsko predstavlja še posebno vrednost. Sodimo, da smemo z izkoriščanjem boksita računati šele v začetku II. desetletke. Izkoriščanje boksita bi predvidoma zaposlilo okrog 150 oseb.

Železo v Beli krajini ne bi prišlo v poštev za ekonomično izkoriščanje in sicer zato ne, ker je verjetno da so to le površinski sloji, katerih karakteristika je, da se železo pojavlja v konkrecijah kakor: bobovec, ledvičnik, klopotec ali krvavec. Tako je znan peščeni rjavi železovec pri Črnomlju in Metliki, često v obliki ledvičnikov ali klopotcev. Kot krvavec ga je najti pri Črnomlju in tudi pri Metliki v obliki temnih jedrnatih različkov. Gospodarsko pomembnejši bi bil okrasni železovec v obliki rjave in rumene okre pri Gradacu.

Ilovica v neposredni bližini Črnomlja — Kanižarice se bo izkoriščala po izgradnji nove opekarne s kapaciteto 5 milijonov kosov zidne opeke. 30 km na okoli ni večjih ilovnatih ležišč ter je treba kapaciteto opekarne predvideti za potrebe zelo širokega območja.

Gline v Beli krajini so pogost pojav, vendar bi njihovo izkoriščanje zaradi premajhnih skladov ne bilo rentabilno za industrijo, pač pa za obrt.

Rogoličnik kot okrasni kamen v obliki apnenih gomoljev v strnjenem apnencu je najti pri Metliki. Pomembnejše izkoriščanje ne bo prišlo v poštev.

Rudistni in hipuritski marmor pod imenom »belokranjski marmor« v Gradacu se izkorišča primitivno. Perspektivno povečanje števila gradenj v Beli krajini kot najbližjem tržišču terja razširitev in modernizacijo tudi tega kamnoloma.

Zaradi ugotovljenih sečišč tektonskih prelomnic v Beli krajini bi pričakovali tudi termalne ali slatinske vrelce. Ti se najbrže odtekajo v podzemske kraške tokove. Okolnost, da Bela krajina še ni raziskana, razen področja okoli Kanižarice, nas navaja, da kljub dosedanjim ugotovitvam vrst zemeljskih bogastev, še niso ugotovljeni vsi njeni zemeljski zakladi, primerni za izkoriščanje.

Poleg rudninskih bogastev je treba upoštevati še

Energetske vire, ki v Beli krajini še niso izkoriščani.

Po dosedanjih študijah strokovnjakov »Elektro-projekta« v Ljubljani in številnih ogledih na terenu je v Beli krajini treba predvideti izgradnjo 6 hidrocentral na Kolpi ter spričo najnovejših ugotovitev ene termoelektrarne v Kanižarici. Proizvodnja te energije bi presegla potrebe Bele krajine ter bi služila tako za gonilno silo nove industrije Dolenjske kakor sosednje Hrvatske.

Obseg teh novopredvidenih HC je razviden iz sledečih podatkov:

HE Goršeti	18,5	8.860	40
HE Dol	11,5	7.850	35
HE Severin	14,0	10.730	48
HE Zilje	14,0	12.100	55
HE Podbrežje	14,0	12.480	56
HE Griblje	7,0	6.830	30
HE Srednje Kolpe		**58.850**	**264**

Gradbeni stroški so ocenjeni na 200 tisoč din za 1 instalirani KV. Izgradnja teh Hc je po oceni predvidena v II. desetletki, seveda moramo upoštevati možnost, da bo znanost za pridobivanje energije iz urana ugotovila cenejšo gradnjo energetskih virov. V procesu proizvodnje bodo te HC zaposlovale okrog 240 oseb.

TE Kanižarica. Načrt njene izgradnje je v študiju pri »Elektroprojektu« — Ljubljana. Dnevna potrošnja v tej TE še ni predvidena, toda po prvotnem osnutku bi presegla obstoječo kapaciteto proizvodnje.

TE v Kanižarici bo s posebnim vodom do novopredvidene razdelilne postaje v Svibniku priključena elektroenergetski mreži Slovenije. Ta razdelilna postaja v Svibniku, za katero je že določena parcela v izmeri 80—60 m, bo služila kot osrednja razdelilna postaja za vso Belo krajino.

Gozdovi so dejansko zelo pomembno naravno bogastvo, toda ne v Beli krajini. Tu je 55% degeneriranih gozdnih površin in 5% vse gozdne površine še pod steljniki in grmovjem. Iz ugotovitev gozdarske komisije konec novembra 1954 v Črnomlju izhaja, da posek v poslednjih letih že presega dejanski prirast. Naraščajoči konzum lesa ogroža lesno zalogo v gozdu. Samo te ugotovitve že zadoščajo za sklep, da bi bilo kakršnokoli povečanje lesne proizvodnje negospodarsko, ker ni dovolj surovinske osnove in je ne bo predvidoma najmanj 15 let. Razvoj obstoječih lesno-industrijskih in obrtnih podjetij je mogoč samo v proizvodnji kvalitetnih izdelkov. Lokacija novih gozdarskih objektov kakor tudi drevesnic na urbanističnem območju Črnomlja ne pride v poštev.

V pregledu obsega proizvodnje moramo na prvem mestu poudariti **kmetijstvo** kot najmočnejšo gospodarsko panogo. Toda tu ugotavljamo nizko proizvodnjo, nizek ha donos in postopno nazadovanje obsega obdelovalnih površin. Za tako stanje je več vzrokov, med katerimi velja nekatere omeniti:

1. Manj primerni klimatski pogoji. Semenskim žitom in okopavinam bolj ugaja suhozemska klima z večjimi temperaturnimi razlikami kakor jih pozna Bela krajina. Tudi množina padavin, ki je potrebna za dorast in zorenje, ne zadovoljuje.

2. Pedagoška struktura tal meri na kraško z izrazitim pomanjkanjem apnenca in fosfornih spojin, zlasti v okolici Črnomlja.. Kamen pod rodovitno plastjo ovira razvoj mehanizacije v kmetijstvu.

3. Zaostalost obdelave zemlje iz preteklih generacij, oddaljenost ugodnih tržišč, predvsem pa dejstvo, da je narodni dohodek v kmetijstvu nižji kakor v drugih gospodarskih panogah, ne obeta tudi v bližnji bodočnosti pomembnega izkoriščanja v kmetijski proizvodnji. Po 17 letih je obseg obdelovalne zemlje padel na 49% prvotnega obsega površin, število prebivalstva je v tem času nazadovalo za 7%, število živine za 10%.

Za novih 39% se je v istem času povečal odstotek površin za pridelavo krmskih rastlin in za 127% nove površine za industrijske rastline. Relativno največje so površine pod travniki, pašniki in senožeti, t. j. 52% celotne površine Bele krajine, toda ha donos sena je za 40% nižji kakor povprečno v merilu republike. Zato je razumljivo, da odpade v Beli krajini le 11,7% q sena na leto na 1 odraslo govedo, v LRS pa povprečno 21 q, oziroma 80% več. **Tako stanje senene osnove na-**

Pogled na stari del Črnomlja — tipično srednjeveško mesto na pomolu, ki ga s treh strani objema Lahinja

Skica ureditve centra v Črnomlju (Projektivni atelje, Ljubljana)

Pokopališče

Pokopališče v Vojni vasi se razširi na 2.8 ha in opremi s potrebnimi objekti, kot mrliško vežo in prostori za sodno-medicinske intervencije.

Promet

Prvo vprašanje nove prometne mreže je razbremenitev današnje glavne ceste od tovornega in živinskega prometa, drugo pa povezava vojaškega taborišča in Vojne vasi z železniško postajo.

Prometna rešitev se v severnem delu mesta oklepa predvojnega načrta, ki je v zvezi z novo železniško progo deloma že uresničen. Današnji izpadnici proti Metliki in Semiču se premakneta severno od nove železniške proge in se pri kolodvoru spojita nad nadvozom. Okoli 100 m niže se cesta deli v smer proti mestu in v smer proti industrijskemu kompleksu. Nova cesta se po 650 metrih priključi železniški progi Črnomelj—Vrbovsko in teče z njo vzporedno vse do vasi Kočevje, kjer se priključi cesti proti Kanižarici. Odcep proti Svibniku je skozi podvoz pri novi livarni.

Nova cesta omogoča boljšo zvezo Kanižarice, tovarne »Belsed« in Belokranjske livarne z železniško postajo ter prevzema ves tovorni promet, ki ni v zvezi s Črnomljem. Obenem se z novo cesto odpira možnost intenzivnejše zazidave severozahodnega področja Črnomlja. Na to cesto se vežejo na velikih razdaljah stanovanjske in lokalne ceste.

Vse ostalo prometno omrežje v mestu se drži sedanjega stanja, s potrebnimi razširitvami, korekcijami in nivelacijami.

Železniška proga Črnomelj—Vrbovsko pelje večinoma izven širšega gradbenega območja, razen v severnem delu mesta, kjer seka glavno cestno zvezo proti severovzhodu, severu in severozahodu, vendar pa so povsod predvidena križanja s cestami v dveh nivojih, v primernih medsebojnih razdaljah.

KOMUNALNE NAPRAVE

Vodovod

Črnomelj ima vodovodno mrežo, ki je nepopolna in ne oskrbuje vseh mestnih področij. Tudi kapaciteta vodovoda ne zadošča za današnje potrebe. Projektivno podjetje »Projekt—nizke gradnje« izdeluje projekt oskrbe z vodo za širše območje Črnomlja. Nekateri objekti se tudi že gradijo.

Kanalizacija

V zvezi z novo urbanistično ureditvijo Črnomlja in sosednjih vasi se sama od sebe pojavlja potreba po ureditvi oziroma izpopolnitvi vodovodne in kanalizacijske mreže.

Osnovne smernice za kanalizacijo so vsebovane v urbanističnem projektu.

Pregled površin urbanističnega načrta

Po gradbenih območjih:

1. ožje gradbeno območje	25.20 ha
2. širše gradbeno območje	69.71 ha
3. nezazidljivo območje	62.21 ha
skupaj:	157.12 ha

Pročelje tovarne BELT

Nova železniška postaja

Kaj pravijo logarji

o čiščenju košenic in sečnji gozdnega drevja

V Beli krajini je večkrat slišati da gozdarji zavirajo sečnjo drevja na košenicah ali pa čiščenje košenic. Posebno pa o teh stvareh radi razpravljajo na vseh sestankih v področjih, kjer take površine prevladujejo, kot na primer v okolici Sinjega vrha, Vinice, Tanče gore, Maverlena itd.

Res je, da gozdarji zastopamo svoje stališče do sečnje v košenicah, toda to nikakor ne izvira iz težnje do povečanja gozdne površine na račun kmetijskih kultur.

V področjih, ki sem jih imenoval, so precejšnje površine košenic, kjer se nekajkrat letno kosi seno. Nekatere pa so že tako zarasle, da so morali košnjo opustiti. Med grmovjem po košenici ali pa izven grmovja raste posamezno drevje. Nekje so košenice tako porasle z drevjem, da znaša zaloga lesa 30 do 40 kubičnih metrov na hektar. Razumljivo je, da daje košenica, ki je tako porasla z drevjem in grmovjem, zelo nizke pridelke in kvalitetno slabo seno. Zaradi strogih predpisov o sečnji v gozdovih so pričeli posestniki v zadnjem času bolj sekati po košenicah. Žal pa v večini primerov ni namen take sečnje očistiti košenico in izboljšati krmsko osnovo, pač pa prodati les. Grmovje, ki raste pod drevjem in ovira rast sena, se ne počisti. Mnogokrat pa tudi vejevja po sečnji ne pospravijo.

Jasno je, da take sečnje ne očistijo košenic (niti se ne izboljša krmna osnova, kar je v našem interesu. Zato zastopamo stališče, da se pri sečnji drevja na košenicah poseka in pospravi tudi grmovje in vejevje. Če lastnik tega ne stori, mu logar ne ožigosa lesa. Ta ukrep zadene le tiste posestnike, ki niso sekali zaradi čiščenja košenice.

Nekateri posestniki imajo več parcel, nekateri pa imajo tako plitka tla, da je kamenja toliko, da je košnja mogoča samo na polovici površine. Dobro bi bilo, če bi posestniki ocenili zemljišča in tiste parcele, ki imajo znatno boljša tla, jih očistili, pognojili in vzdrževali. Verjetno bodo dale manjše površine, če bodo vzdrževane, večji donos in ne bo treba iskati trave med skalami.

Tako gledamo gozdarji na ta problem in upamo, da ni napačno, čeravno pade na naš račun precej gorkih.

Tone Fabjan

Odstrel medvedov na Brezovi rebri

Ker so se medvedi na območju Brezove rebri in okolice precej razmnožili, je lovska družina Novo mesto (lovišče spada v njeno področje), sprejela sklep, da odstreli tri kožuharje. Na posvetu so določili, da prepuste enega medveda za odstrel predsedniku Lovske zveze Slovenije dr. Benigarju, enega bo proti odškodnini odstrelil član družine, tretjega, ki ga bodo podarili muzeju ali šoli, je žreb določil, da ga upleni član družine Jože Rozman, logar.

* * *

Zlasti na območju Ajdovca in Brezove rebri povzročajo divji prašiči veliko škodo. Lovska družina Novo mesto, ki ima lovišče na tem sektorju, se trudi, da s pogoni preganja to divjad in jo redči. Tudi v nedeljo 10. marca so imeli pogon. Pri tem so ustrelili staro svinjo.

Iz JLA pozdravljajo dolenjski fantje

Mornar Pavlin Jože *z otoka Visa pozdravlja use domače, bralce Dolenjskega lista in kolektiv TELEKOMUNIKACIJ v Šentjerneju.*

Dolenjski fantje iz Bovca: *Bogdan Zupančič, Vinko Škufca, Jože Košiček, Ivan Hotko in Marolt Franc, pozdravljajo vse znance in dekleta na Dolenjskem in jim želijo mnogo uspehov pri delu.*

Iz Prištine pošiljajo *pozdrave vsem ženam, materam in dekletom vojaki: Peter Kuzma, Vladko Starešinič, Jože Fortuna, Mirko Klobučar, Jože Rapuš, Martin Plut in Vladko Štampohar.*

Zlata poroka rojakov v Ameriki

2. februarja letos sta praznovala v krogu svoje družine petdesetletnico poroke zakonca Josip in Barbara Bahorič iz Pittsburga. Zlatoporočenca imata številno družino: šest sinov in dve hčeri, 18 vnukov in 9 pravnukov. Josip Barborič je doma iz Adlešič, Barbara pa iz Žilj. Kot dekle se je pisala Vranešič. Zlatoporočencema želimo še mnogo zadovoljnih let v krogu svojih dragih!

OGLAŠUJTE V DOLENJSKEM LISTU!

Vsa podjetja, kmetijske zadruge, ljudske odbore, ustanove, organizacije, društva in posameznike vabimo, da objavljajo v Dolenjskem listu vse vrste oglasov.

Objavljajte v domačem časniku vse razpise za nova delovna mesta, štipendije, licitacije, reklamne oglase za vaše izdelke in usluge, oglase za iskanje in prodajo strojev, surovin, blaga in podobno.

Naročajte male oglase, ki vam prineso zanesljiv uspeh!

Podprite z oglasi redno izhajanje domačega pokrajinskega časnika, ki seznaja nad 50.000 bralcev z najvažnejšimi političnimi, gospodarskimi in kulturnimi dogodki, zlasti pa z vsem družbenim dogajanjem Dolenjske.

Naročila za reklame in oglase pošiljajte na naslov: Uprava »Dolenjskega lista«, Novo mesto, p. predal 33

rekuje vrsto gospodarskih ukrepov, ki naj zagotovijo dvig proizvodnje sena in s tem porast števila živine. Staležživine je nad slovenskim povprečjem, saj odpade po 365 govedi na 1.000 prebivalcev, v LRS pa le 328 glav.

Sadjarstvo v občini Črnomelj se kljub tovarni »Belsad« še ni uveljavilo. Povprečni donos na drevo še zdaleč ne dosega republiškega povprečja. Tovarna »Belsad« zato sadje uvaža tudi od drugod, čeprav so možnosti in pogoji za razvoj te kmetijske veje izredno ugodni. Katastrski dohodek iz sadovnjakov je za Belo krajino ocenjen kot drugi najvišji dohodek in za 120% večji kakor katastrski dohodek njivskih površin. Maksimalni donos dosežejo vinogradi, toda proizvodnja vina pada zaradi opešane zemlje in starih trsov. 70% vseh trsov je starih preko 40 let.

Agrarna prenaseljenost v Beli krajini je na dlani:

na 10 ha kmetijske zemlje v Beli krajini živi 24 prebivalcev;

na 10 ha kmetijske zemlje v LRS pa povprečno 5 prebivalcev.

(Podatki iz »Kmetijstva LRS v luči statistike«, izdaje Zavoda za statistiko LRS.). Če pri teh ugotovitvah predpostavljamo, da je tudi v Beli krajini kmet obdavčen po katastrskem donosu ter da razen novega industrijskega središča v Črnomlju ni primernih tržišč, zato tudi ne pomembnih kmetijskih presežkov, je laže razumeti zakaj je kmetijstvo v Beli krajini tako pasivno. In vendar je v kmetijstvu zaposlenih 73% vseh prebivalcev Bele krajine.

Bela krajina je torej agrarno tako prenaseljena, da se v bližnji in daljši perspektivni bodočnosti ne obeta povečanje kmetijskega prebivalstva. Še več: ves naravni prirast prebivalstva v naslednjih 20 ali celo 30 letih bo prvenstveno iskal zaposlitve v nekmetijskih panogah. Ta pojav terja izredne napore za ostvaritev novih delovnih mest predvsem v obrti, industriji in gradnjah. Domača obrt po vaseh tudi ni mogla prispevati k višjemu standardu belokranjskega kmeta.

Industrijska podjetja v Črnomlju zaposlujejo 454 oseb (l. 1953) ali 32% vseh v nekmetijstvu zaposlenih oseb. Kolikšen je pomen te industrije za Belo krajino, ugotovimo iz odstotka v industriji zaposlenih v merilu Bele krajine, saj znaša komaj 5%. Industrijska podjetja še niso dograjena, po perspektivni izgradnji pa bi mogla zaposliti preko 1.000 oseb, narodni dohodek bi se dvignil za več sto milijonov. Poleg tega je treba predvideti še novo industrijo, na katero sme Črnomelj računati, takoj ko bodo dani pogoji za njeno ostvaritev.

Obrt je v l. 1954 po močnem upadu ponovno dosegla predvojno stanje zaposlenosti. Število zaposlenih danes ustreza republiškemu povprečju na 1.000 prebivalcev. Le raznolikost obratov še ni dosežena.

Podčrtati je treba, da predstavlja obrt dandanes za vsa naša mesta najidealnejšo rešitev za povečanje števila novih delovnih mest in osnovne pogoje za izgradnjo in razvoj nove industrije.

V merilu obravnavanega območja bi predvidoma v 30 letih morali dvigniti število zaposlenih v obrti od 122 na novih 400.

Če računamo tudi v obrti po 3,2 milijona din na eno delovno mesto, bi morali samo za razvoj obrti predvideti letno okrog 40 milj. din kredita (v kolikor ne bi k temu prispeval tudi privatni sektor).

Perspektivno bi se mogle v Črnomlju uveljaviti sledeče obrtne stroke: lesna, kovinska, elektrotehnična, gradbena, tekstilna, usnjarska, živilska in uslužnostna. Pri tem pa pretežno odločajo kadri, ki bodo razumeli, da samo močno razvita obrt nudi nadaljnje možnosti in prvo stopnjo k večji industrializaciji in da tudi obrt veliko prispeva za višjo življenjsko raven.

Črnomelj — mesto v okviru demografske problematike Bele krajine

Če izvzamemo vojna leta in njih posledice glede vsakoletnega prirasta števila prebivalstva v Sloveniji, lahko računamo, da znaša povprečni naravni prirast kljub izseljevanju v zadnjih 30 letih še vedno skoraj 1%. Zaradi neenakomernega razvoja proizvajalnih sil v obsegu republike, zaradi gospodarske krize pred vojno, preseljevanja, izseljevanja in drugih vzrokov se vsakoletni naravni prirast po okrajih precej razlikuje. Toda nesporno je, da smemo teoretično vselej oceniti, da število prebivalstva v daljšem obdobju v Sloveniji narašča za okrog 1% na leto.

V merilu bivšega OLO Črnomelj pa kažejo podatki vsaj v orientacijskem smislu, ker se današnje upravne meje ne krijejo povsem s starimi, da število prebivalstva teži k ustalitvi, ozir. da celo upada v primeri s prebivalstvom pred l. 1890. Tako kažejo podatki, da je okraj Črnomelj štel

l. 1890	— 28.460	prebivalcev	= 100 %	(osnova)
l. 1900	— 26.300	prebivalcev	= 93 %	
l. 1910	— 24.755	prebivalcev	= 87 %	
l. 1921	— 24.404	prebivalcev	= 86 %	
l. 1931	— 27.353	prebivalcev	= 96 %	
l. 1948	— 24.345	prebivalcev	= 85 %	
l. 1953	— 25.272	prebivalcev	= 89 %	

Če predpostavljamo, da bi število prebivalstva tudi v Beli krajini naraščalo za 1% na leto, smemo ceniti, da bi od l. 1890 do 1953 prebivalstvo naraslo na 53.260 prebivalcev, kar je okrog 28.000 ali 110% oseb več, kakor jih izkazuje poslednji uradni popis. Vzroke upadanja števila prebivalstva ne smemo pripisati le posledicam druge svetovne vojne, temveč predvsem zaostalosti in nesorazmernem razvoju vseh gospodarskih panog v Beli krajini. Število novih delovnih mest ni v skladu s številom novih delovnih sil.

Ker je Črnomelj-mesto, z naselji v neposredni bližini, zemljepisno, upravno, kulturno in gospodarsko pomembno središče Bele krajine, bi na osnovi zakonov razvoja mest lahko upali, da je koncentracija prebivalstva v tem središču posebno naraščala. Toda podatki nas prepričujejo, da je to središče v poslednjih 63 letih narastilo le za 1.300 oseb ali za 4,6% tistega prebivalstva Bele krajine, ki se je bilo izselilo drugam. Če bi Črnomelj kot urbanistično središče naraščal le za 1% na leto, bi danes po 63 letih štel okrog 150 ljudi več kakor jih izkazuje popis. Izkušnje razvoja drugih mest pa nas navajajo, da je koncentracijo prebivalstva v mestih pri nas treba predvideti od 1.8 — 6%, v zapadnih državah pa 30% na leto.

S tem je nakazana zunanja oblika posledic zaostalosti proizvajalnih sil ne samo Bele krajine, temveč tudi njenega središča. Latentna delovna sila agrarnega področja tudi v svojem središču ni našla zaposlitve in se je izseljevala.

Povprečni prirast števila prebivalstva na leto po posameznih obdobjih med uradnimi štetji ugotavlja sledeči odstotek v povprečju:

v merilu:	OLO	Občina Č.	Urban. centra
od l. 1890—1900	— 0.76	— 0.52	+ 0.41
1900—1910	— 0.59	— 0.33	— 0.96
1910—1921	— 0.0 3	— 0.31	+ 0.066
1921—1931	+ 1.21	+ 1.61	+ 3.47
1931—1948	— 0.65	— 0.23	+ 0.68
1948—1953	+ 0.76	+ 2.53	+ 4.02
Naravni prir. 1948-53		+ 2.203	

Izračun % je aproksimativen, toda ker je upoštevan isti način v vsej tabeli, je primerljiv. Iz teh odstotkov je mogoče sklepati na konjunkturna in krizna obdobja v gospodarstvu Bele krajine in Črnomlja. Že na prvi pogled ugotovimo, da je Črnomelj v preteklih 63 letih dosegel svoj največji vzpon prav v minulih 5 letih, ko je ugotovljen največji relativni prirast prebivalstva. Ta pojav lahko zabeležimo kot odraz konjunkturnega razvoja, saj dejansko »kadri odločajo vse« (po Leninu).

Kljub vsem naporom za zaposlitev latentne delovne sile z agrarnega področja pa ugotavljamo iz podatkov, da se je povprečno najmanj 85 ljudi vsako leto od l. 1948 izselilo iz Bele krajine drugam, ozir. da je v manjšem obsegu Bela krajina še vedno rezervoar delovne sile.

Pri tem se pojavlja vprašanje, s kolikšno rezervo delovne sile smemo računati v merilu Bele krajine v perspektivi 30—40 let. To je obdobje ene generacije, ki svojih načrtov bistveno ne spreminja, obdobje izrabe nekaterih komunalnih naprav, ki danes izdelane, po 40 letih zahtevajo obnovo. V zakonih razvoja industrije je ugotovljeno, da običajno tudi predelovalna industrija v istem času menja svojo proizvodnjo.

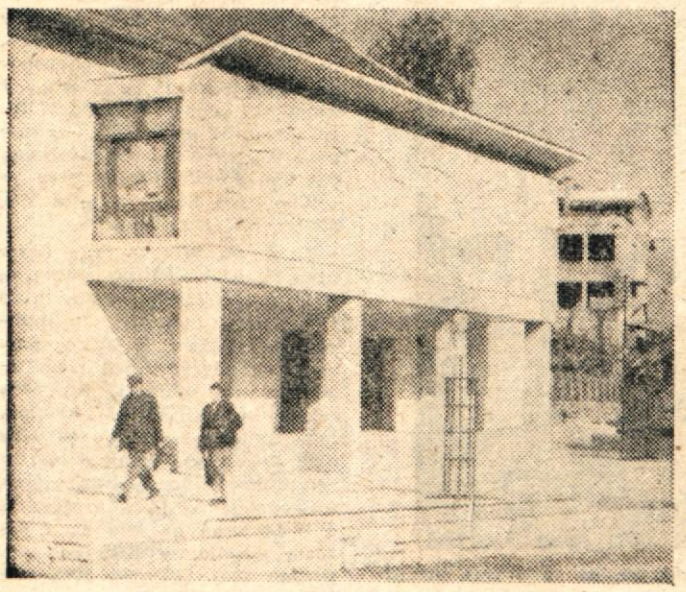

Zgodovinski Prosvetni dom v Črnomlju

Ali bo Bela krajina še nadaljnji rezervoar delovne sile?

Vprašanje perspektivnega razvoja slehernega naselja predpostavlja ugotovitve možnosti razvoja novih delovnih mest. Kajti od števila novih delovnih mest raste potreba po gradnji novih stanovanj, servisnih obratov, prometnih zvez, ustreznih poslovnih lokalov, šol in drugih zgrad. V sorazmerni in pospešeni izgradnji vseh teh poslopij se odraža obseg koncentracije prebivalstva, računsko tudi povečan narodni dohodek itd. Dasi je Črnomelj-mesto danes najpomembnejše industrijsko in gospodarsko središče Bele krajine, predpostavljamo, da bo odslej tudi vsak sosednji center kot gospodarska komuna prej ali slej oskrbel dovoljno število novih delovnih mest za prebivalce svojega področja ter zato v daljši perspektivi ni računati s posebno visokim dotokom ljudi v Črnomelj. Toliko večji porast števila prebivalstva v naslednjih nekaj letih je predvideti vzporedno z naglim razvojem industrije in s tem v zvezi sprostitev vseh sil za pospešen razvoj mesta s širokim gravitacijskim zaledjem. Kakršna koli upravna razdelitev občin in njihovih meja ne bo mogla omejiti funkcij tega mesta in njegovega pomena za vso Belo krajino.

Po perspektivni oceni razvoja Črnomlja je bilo treba predvideti po predlogih iz l. 1953 sledeče število novih delovnih mest:

100 v tovarni Belsad v teku naslednjih 10 let;
100 v Železolivarni (v roku 5 let);
300 v premogovniku (v roku 10 let);
260 eksploatacija glinice (v roku 10 let ali prej);
600 izgradnja železniške delavnice (10 let);
200 gradnja cest in železnice;
400 novo zaposleni v obrti (10 let)

1960 skupaj v industriji in obrti.

Če k temu prištejemo še ustrezno število zaposlenih

2,8% v prometu ali 58 zaposlenih;
3,6% v trgovini ali 75 zaposlenih;
7,2% v komunali ali 146 zaposlenih;
7,2% v upravno - kulturno - prosvetni socialni dejavnosti ali 146 zaposlenih, sledi, da moramo v naslednjih 10 letih samo na urbanističnem področju Črnomlja predvideti 2.485 **novih delovnih mest.** K temu je upoštevati običajnih 50% neaktivnih družinskih članov.

Iz tega sledi, da bi Črnomelj, pod pogojem, da bi bili zgrajeni prej odmerjeni objekti narasel od dosedanjih . . . . . 2.964 oseb
dodatno novo zaposlenih
v industr. in obrti . . 1.960 oseb
novo zaposlenih v servisih
in ustanovah . . . . 425 oseb
neaktivni člani družin 2.385 oseb

na skupaj leta 1983 . . 7.734 oseb

Če k temu prištejemo še ⅓ oseb, ki se danes dnevno vozijo na delo iz oddaljenosti preko 4 km, vidimo, da bo Črnomelj z neposrednimi naselji narastel na okrog **8.000 oseb.**

Iz poglavja **o analizi prometne mreže** je treba opozoriti na problem avtobusnega prometa v Beli krajini s posebnim ozirom na Črnomelj. V glavnem sta dve avtobusni progi: Novo mesto — Metlika — Črnomelj — Vinica — in Črnomelj — Stari trg, pa še te dve ne obratujeta vsak dan.

V primerjavi s tabelo dnevnega gibanja prebivalstva, zaposlenega v Črnomlju vidimo, da se veliko delavcev vozi z vlakom celo iz oddaljenih postaj na Hrvatskem, medtem ko v naseljih nad 10 km oddaljenosti od Črnomlja in izven ožjega železniškega gravitacijskega območja ni delavcev, ki bi bili zaposleni v Črnomlju. Vzrok: pomanjkanje rednih avtobusnih zvez. Pomisleki, da proge ne bi bile donosne, so samo navidezni, kajti dejstvo je, da je pojav agrarne reforme prenaseljenosti očiten zlasti v oddaljenih naseljih Bele krajine, medtem ko v istem času ugotavljamo, da v Črnomlju često ni najti dovoljnega števila nekvalificirane delovne sile za zaposlitev.

Iz ugotovitve takega stanja avtobusnega prometa v Beli krajini s središčem v Črnomlju je nujno, da bi bilo treba vsaj v gradbeni in turistični sezoni vzpostaviti redno najmanj dvakrat dnevno avtobusno progo predvsem v tista naselja v Beli krajini, ki so oddaljena od železnice, to je proti Adlešičem in Marindolu, Vinici ter Starem trgu ob Kolpi. Z redno krožno progo Črnomelj — Adlešiči — Marindol — Preloka — Zilje — Vinica — Dragatuš — Črnomelj (in obratno) bi upostavili osnove tako počitniškega kakor prehodnega izletniškega in športnega turizma ob Kolpi v področjih, ki so bila doslej ljudem zaradi oddaljenosti skoro nedostopna. V pogojih sedanjega izrednega pomanjkanja stanovanj v Črnomlju bi iz teh krajev prav zaradi **rednih** avtobusnih zvez mogli najti večje število nove delovne sile, ki jo Črnomelj potrebuje za svojo dograditev. Zato bi bila vzpostavitev te proge predvsem v korist Črnomlja.

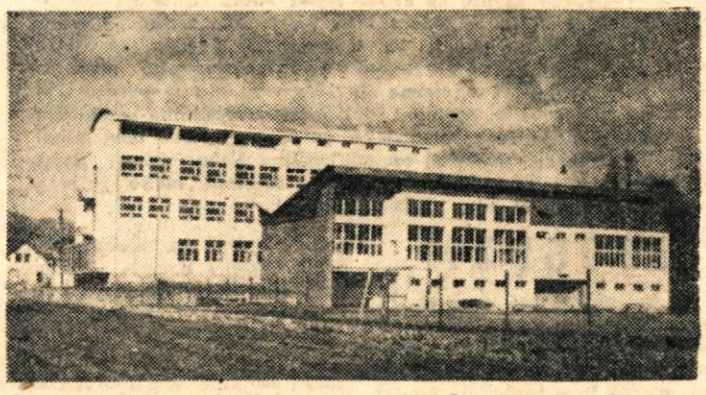

Ena najlepših povojnih zgradb novega Črnomlja: dijaški dom Borisa Kidriča, ki v Sloveniji po svoji arhitektonski zamisli in lepi izvedbi nima primere.

Podatki o obstoju in tendenci razvoja železniškega prometa, tako osebnega kakor tovornega, nudijo ugodno oceno nenehnega razvoja proizvajalnih sil na območju Črnomlja. Pri tem moramo poudariti, da v istem obdobju, ko opažamo povprečno upadanje obremenitve žel. proge na relaciji Karlovec — Novo mesto in obratno, za 3—8% narašča promet na postaji v Črnomlju (1953-1954)

v prometu odhajajočih potnikov za	6%
prispeli tovor	8%
odpravljeno kosovno blago	29%
odpravljeno vagonsko blago	6%

Nesporno je, da leži v predmetni primerjavi odpravljenega blaga osnova predvsem na premogu in šele za tem na lesnih proizvodih. Toda prezreti ne smemo, da je predvideno skorajšnje izkoriščanje glinice v črnomeljskem bazenu in izgradnja nekaterih novih industrijskih objektov, kar bo ponovno povzročilo naraščanje vsega železniškega prometa na tej postaji.

Perspektivno smemo zato ceniti, da bo promet na železniški postaji v Črnomlju naraščal vse do izgradnje nove trase čez Kanižarico—Vinico in dalje s priključkom na progo Karlovac — Reka. Po izgradnji omenjenega odcepa bo tovorni promet na postaji predvidoma upadel na ½ današnjega stanja ter šele čez naslednjih 20 let dosegel današnji obseg.

V zvezi s to oceno lahko zaključimo, da razen gradnje novega železniškega odcepa in vzporednih objektov ni priporočljiva gradnja nobenih večjih investicijskih naprav na tej postaji, kakor bi bilo pričakovati zaradi predvidoma povečanega prometa.

Razen tega moramo za Črnomelj, kakor za vso Belo krajino, in v nemajhnem obsegu tudi za vso republiko, podčrtati pomen

izgraditve proge Črnomelj—Vinica. Kdorkoli pozna Belo krajino ve, da bi ta železnica presegla lokalni pomen. Toda samo dejstva, ki jih je mogoče ugotoviti v Beli krajini, govorijo za ekonomsko utemeljenost teh investicij in rentabilnost njenega vzdrževanja:

1. Na daljavo 19 km bi povezovala preko 5.000 tam naseljenih prebivalcev, v širšem gravitacijskem okolišu pa preko 11.000.
2. Doseči bi bilo mogoče agrarne produkte tega področja. Zaradi ugodnega odvoza bi bile dane osnove za povečanje proizvodnje teh produktov.
3. Donosnejše in trikrat obsežnejše bi bilo izkoriščanje premoga v Kanižarici, kjer je prav odvoz največje grlo proizvodnje.
4. Z dograditvijo tega odcepa bi bilo mogoče doseči velike sklade najboljšega boksita v Sloveniji za potrebe tovarne v Kidričevem.
5. V nemajhni meri ne smemo podcenjevati pomena novih turističnih možnosti zaradi bližine Kolpe in predelov, ki jih večina Slovencev še ne pozna.
6. Stroški za zgornji ustroj proge predvidoma ne bi znašali več kakor 16.000.000 din na en dolžinski km (35 kg tračnice), kajti doslej izvršena dela zajemajo po oceni pribl. 70% vseh stroškov.
7. Z dograditvijo tega odcepa proge bi zmanjšali kamionski promet skozi Črnomelj za predvidoma 66% obstoječega stanja.
8. Eksploatacija gline v obstoječi opekarni bi bila rentabilnejša in večja, proizvodi cenejši.

*

(V nadaljevanju tega poglavja govori urbanistični načrt o investicijskih sredstvih in narodnem dohodku; zaradi pomanjkanja prostora moramo te zanimive navedbe žal izpustiti. Pristavljamo pa, da predvideva urbanistični načrt na tem mestu precejšnje spremembe v smislu že znanih načel, da bi se področje Bele krajine — kot cele Dolenjske — počasi spremenilo iz dosedanjega pasivnega v aktivno stanje, za kar pa bodo seveda v doglednem času potrebna večja sredstva. Ta seveda ne bodo dana samo za dvig življenjske ravni ene občine; nasprotno, koristila bodo precej širšemu krogu naših delovnih ljudi, medtem ko bodo n. pr. planirana električna energija, boksit, premog itd. iz belokranjskih podjetij koristili vsej naši skupnosti.)

NAČRT

Gradbeno področje Črnomlja je zelo razvlečeno in neenotno. Iz starega srednjeveškega utrjenega mesta, ki je še v celoti ohranjeno na pomolu med Lahinjo in Dobličico, so začeli zazidavati zemljišča ob glavnih izpadnih cestah.

Topografske razmere (ovinki strug Lahinje in Dobličice) so spričo nizko tehnične zmogljivosti gradnje onemogočile enakomerni razvoj mesta na vse strani. Tako je danes mesto razvlečeno na dolžini čez 2 km.

Tudi po osvoboditvi se močno čuti želja posameznikov, da bi gradili zasebne stanovanjske hiše na svojih travnikih in njivah, kjerkoli ob glavni cesti, ne glede na ekonomičnost komunalnih naprav. S tem se seveda še povečuje nevarnost nadaljnega neorganskega razvoja mesta.

Zato je v urbanističnemu načrtu predvsem obdelana zamisel **koncentracije gradbenih zemljišč** okoli starega in novega središča, s točno odrejenimi sistemi zazidave.

Danes ima Črnomelj približno 20 ha gradbenih zemljišč za stanovanjske namene. Za predvideno število 6.000 prebivalcev v 30 letih pa je v urbanističnemu načrtu predvideno še 40 ha, tako da bo na skupni površini 60 ha znašala gostota 100 preb./ha.

Važen problem Črnomlja je neenotna zazidava — mešanica stanovanjskih in gospodarskih poslopij z neurejenimi dvorišči, ki kazijo podobo mesta. Pravi mestni značaj ima samo stari del mesta na pomolu, medtem ko se v ostalih delih, celo ob glavni cesti proti železniški postaji, še vedno drži podeželsko — predmestni značaj zazidave. Najnujnejši ukrepi za ureditev mesta bi se morali začeti s čiščenjem dvorišč, postavljanjem ograj, podiranjem dotrajalih gospodarskih poslopij in s strogimi prometnimi in higienskimi predpisi.

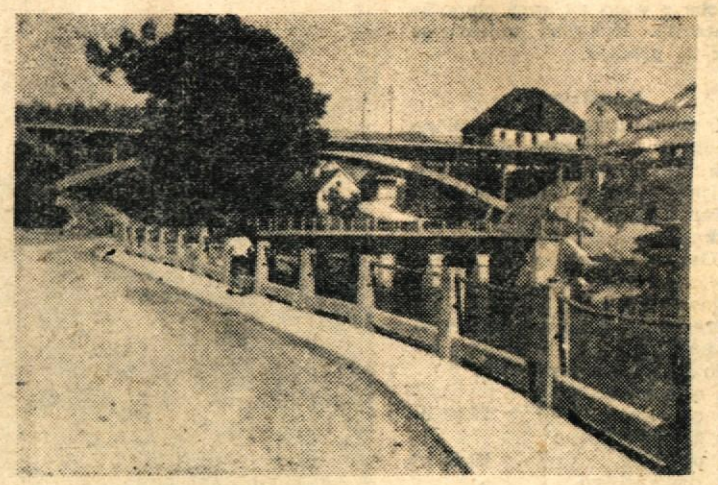

Romantika v belokranjski prestolnici: tromostovje ob sotočju Lahinje in Dobličanke

Ožje gradbeno območje obsega središče mesta, t. j. stari Črnomelj ter pas ob cesti proti kolodvoru, vštevši odcepe proti Vojni vasi, Svibniku in Semiču.

Širše gradbeno področje obsega površine izven ožjega gradbenega območja, ki so danes še proste ali deloma zazidane. V tem območju se poleg stanovanjskih in javnih objektov lahko gradijo tudi objekti za industrijo ter objekti za komunalne potrebe: skladišča, delavnice, garaže, klavnica itd.

Zaščitni pas je predviden v urbanističnem načrtu zaradi tega, da se prepreči divja zidava na njivah in travnikih ter zidava ob sedanjih cestah izven gradbenega območja. Izvajanje odločbe o zaščitnem pasu je temelj organizirane graditve; s tem si skupnost zagotovi pravilen razvoj mesta in pridobi potrebne površine za bodoče javne zgradbe in nasade, hkrati pa s tem zavaruje prirodne lepote, obdelovalna zemljišča in prometne žile.

Glede na izrabo zemljišč in namen posameznih mestnih področij so v urbanističnem načrtu predvidene sledeče površine:

1. Staro mesto (poslovna dejavnost, uprava, stanovanje)
2. Novo središče ob Prosvetnem domu (poslovna dejavnost, uprava, kultura, stanovanje).
3. Čista stanovanjska področja.
4. Področja za komunalno dejavnost.
5. Področja za industrijo.
6. Kmetijska področja.
7. Zemljišča za večje javne zgradbe.
8. Parki, javni nasadi, igrišča.
9. Pokopališča.
10. Prometne površine (železniške proge, glavne ceste).

Staro mesto

Stari Črnomelj je tipično srednjeveško mesto na pomolu z eno prehodno ulico in dvema stranskima. Obzidje je ohranjeno samo v fragmentih, pač pa je ohranjena celotna urbanistična zasnova, ki jo motijo samo redki objekti novejšega datuma. Zazidava je precej enotna, čeprav ni ohranjenih mnogo originalnih objektov.

Staro mesto je treba smatrati kot urbanistično celoto, kateri se morajo podrediti vsi tehnični posegi, od adaptacij do gradnje novih objektov. To še posebej velja za obnovo in restavracijo zgodovinskih objektov.

Novo mestno središče

Geografsko središče današnjega Črnomlja je nekje ob glavni cesti med odcepi cest proti Svibniku in Semiču, v okolici Prosvetnega doma. Ta del mesta je dobro dosegljiv z vseh strani in ima še nekaj prostih površin za zidavo večjih objektov. Tu je treba izravnati glavno cesto in zgraditi hotel z restavracijo, pošto in trgovske paviljone.

Stanovanjska področja

Vse ožje in širše gradbeno območje Črnomlja, razen površin, ki so določene za industrijo, komunalne naprave in poslovno -upravna središča, je namenjeno stanovanjski graditvi. Skupna površina stanovanjskih kompleksov (brez zaščitnih pasov in cest) znaša 60 ha.

Zazidava ni predvidena v enotnem sistemu, temveč v raznih sistemih, ki so odvisni od lokacije in okoliške zazidave.

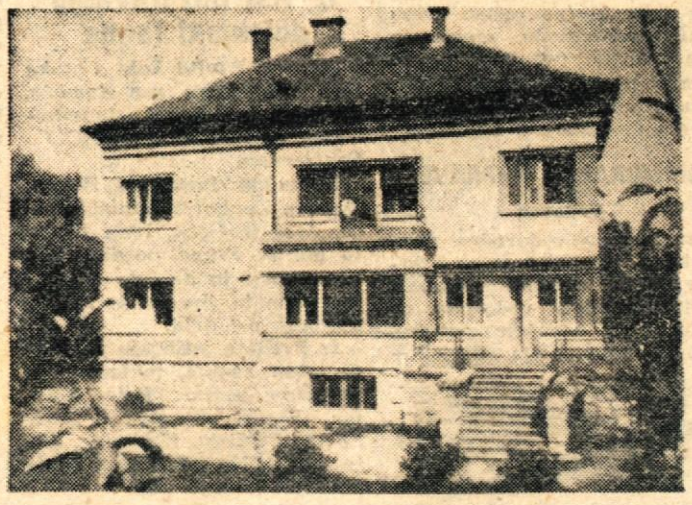

Zdravstveni dom v Črnomlju

Večina novih stanovanj bo verjetno v enodružinskih hišicah, ki jih lastniki grade sami, vendar pa je treba računati s tem, da bodo v teku 30 let nastopili ugodnejši pogoji za gradnjo večstanovanjskih hiš, ki so mnogo bolj ekonomične. Zato so področja bliže mestnih središč določena za zazidavo večstanovanjskih hiš, bolj oddaljena pa za individualne hiše ali dvojčke.

Pri izbiri površin za stanovanjske namene, v okviru urbanističnega načrta, in pri določevanju zazidalnih sistemov so bile upoštevane današnje tradicije in navade ter udomačeni način življenja, vendar pa moramo opozoriti, da je treba pričakovati tudi povečanje proizvodnosti, postopno preobrazbo socialne strukture prebivalstva in nove potrebe v zvezi z zvišanjem življenjske ravni.

Danes je popolnoma razumljivo, da skupnost podpira samopobudo za zidavo enodružinskih hišic, ker je to spričo nizke storilnosti in visokih cen gradbene operative razmeroma najpovoljnejši način gradnje. Mentaliteta naših ljudi je še vedno takšna, da jim enodružinska hišica nudi največjo izolacijo in da hočejo nekaj zemljišča okoli zgradbe, kjer lahko pridelajo nekaj sočivja ali sadja za lastne potrebe. Vendar pa je sistem enodružinskih hišic neekonomičen za skupnost, ker se s tem zasedejo razmeroma velike površine z nizkim številom prebivalstva. Na teh površinah pa je treba prav tako napeljati vodovod, kanalizacijo in elektriko ter zgraditi ceste, kakor če bi bile zazidane z večstanovanjskimi in večnadstropnimi zgradbami. Prevelik obseg mestnih površin prav tako ni v korist samim prebivalcem, ker se s tem podaljšujejo dnevne poti v službo, šolo itd.

Primerjava med individualno zazidavo v raznih sistemih nam pokaže, kako se ekonomičnost izrabe zemljišča stopnjuje od individualne hiše do večstanovanjskega bloka. Seveda se na področjih, ki so strma ali imajo sicer slabe pogoje, ne more doseči ista ekonomičnost kot na ravnih terenih. Ekonomičnost izrabe zemljišča se meri po dveh pokazateljih: po gostoti prebivalstva po hektarju in po razmerju med vsoto etažnih površin in površino zemljišča. Po obeh kriterijih je gradnja prosto stoječih pritličnih individualnih hiš najmanj ekonomična. Naše gospodarske razmere prav gotovo ne dopuščajo razmetavanja sredstev skupnosti, čeprav morda to ni tako očitno, kot v drugih gospodarskih panogah.

Pregled stanovanjskih površin:

1. Površine z večstanovanjskimi zgradbami (delna uporaba pritličja za poslovne namene) 14.61 ha, 2500 preb. 180 preb./ha
2. Površine z enodružinskimi zgradbami 46.48 ha, 3500 preb. 76 preb./ha

Skupaj: 60.09 ha, 6000 preb. 100 preb./ha

Področja za komunalno dejavnost

V komunalno dejavnost spadajo skladišča, delavnice, garaže, sejmišča, klavnice, razni servisi in drugi obrati, ki povzročajo prah, ropot, dim ali smrad in zato ne sodijo v neposredno bližino stanovanjskih področij in javnih zgradb.

Področja za industrijo

V Črnomlju oziroma njegovi neposredni okolici danes poslujejo trije večji industrijski obrati: Belokranjska livarna, tovarna za predelovanje sadja »Belsad« ter rudnik Kanižarica. Lokacija vseh teh obratov je na zapadni strani mesta. Vse lokacije so v načrtu povezane z železniško progo in novoprojektirano cesto. Za morebitno razširitev sedanjih obratov in za gradnjo novih industrijskih objektov je predvideno zemljišče med naseljem Kočevje, desnim bregom Dobličice in novo cesto. Manjši industrijski obrati se lahko postavijo tudi na kompleksih blizu tovornega kolodvora, ki so določeni za komunalne obrate. Zemljišče za predvideno železniško delavnico je izven situacijskega načrta, severno od železniške proge.

Za industrijske površine je predvideno 11.87 ha.

Kmetijska področja

V kmetijska področja spadajo vse površine v zaščitnem pasu, ki niso namenjene za javno uporabo. Vprašanje najboljše izbire kultur v urbanističnem načrtu ni obdelano, upoštevana je samo osnovna misel, da se ohrani čim več obdelovalnih površin, kot agrarnega zaledja za bodoči vse večji razvoj Črnomlja. Zato je zazidava strogo omejena samo na ožje in širše gradbeno območje

Zemljišča za javne zgradbe

Na področju ožjega in širšega gradbenega področja je treba rezervirati potrebne površine za javne zgradbe.

Parki, javni nasadi, igrišča

Za Črnomelj, ki bo predvidoma imel v 30 letih 8000 prebivalcev, ne bodo potrebne posebno velike površine javnih nasadov, ker ima mesto majhen obseg in je neposredno povezano z naravo. Urbanistični načrt predvideva ureditev mestnih in javnih nasadov v starem mestu okoli gradu in Komende, na pobočju pod gimnazijo, okoli prosvetnega doma in drugih objektov v novem mestnem središču ter pred kolodvorom. Ti nasadi naj bodo obdelani popolnoma vrtnarsko, z valjanimi ali tlakovanimi stezami, klopmi in drugimi potrebnimi objekti.

Bregovi Lahinje in Dobličice so največja atrakcija Črnomlja, žal pa danes niso povsod pristopni in zato se prebivalstvo ob njih ne sprehaja. V urbanističnem načrtu se predvideva izpeljava sprehajalnih poti ob obeh bregovih, predvsem pa okoli polotoka, na katerem stoji stari Črnomelj. V ta namen naj se na primernih mestih uredijo dostopi skozi vrtove. Postaviti bo treba tudi dve brvi čez Lahinjo.

Centralno športno igrišče je predvideno in delno že zgrajeno v Loki, lokalno pa pri gimnaziji. Manjše igrišče je treba urediti tudi pri Kanižarici. Otroška igrišča so po urbanističnem načrtu razporejena okoli šol in vrtcev, pa tudi na posameznih stanovanjskih področjih.

Osemletka za sedaj le v Semiču

medtem ko druge osnovne šole v semiški občini za to zdaj še nimajo pogojev

Na zadnji seji ObLO v Semiču so odborniki razpravljali o poročilu sveta za šolstvo. Seznanili so se z obsežnimi in perečimi vprašanji s šolskega področja, ki jih morajo pomagati reševati vsi družbeni činitelji. Predvsem so razpravljali o osemletki v Semiču. Ob uresničevanju enotne šolske obveznosti ima namreč za zdaj vse pogoje le šola v Semiču. ObLO se je strinjal s predlogom, da se bodo učenci višjih razredov sosednih šol vključili v višje razrede semiške šole. Za to govori bližina šol, dobra pota, predvsem pa boljši pogoji za pouk v teh razredih, ki jih ima semiška šola.

Odborniki so se seznanili tudi z učnimi uspehi in o obisku šole v prvem polletju. — Od 7 šol v občini jih je kar 5 brez lastne stavbe, šola na Štrekljevcu pa je še v obnovi. Klopi so ponekod že kar nemogoče za pisanje, 3 šole pa gostujejo še vedno v zasebnih hišah. Povsem neprimeren je prostor za šolo na Gabru, zato bi morali najprej začeti z gradnjo šole na Vrčicah. Seveda primanjkuje vsem šolam tudi učil.

Na bližnjih zborih volivcev bodo tudi v semiški občini volili nove člane šolskih odborov, ker je sedanjim čas potekel.

*

V svetu za zdravstvo in socialno varstvo dela v semiški občini 7 članov. Čudno je, da ni vmes nobene tovarišice, medtem ko so prav na tem področju skoraj povsod najdelavnejše prav žene. Na dosedanjih sejah je svet obravnaval številna socialna in zdravstvena vprašanja, oskrbo onemoglih vaščanov, otrok v raznih mladinskih domovih, skrb za otroke padlih borcev in žrtev fašističnega terorja, ki uživajo posebno zaščito države. Leta 1955 je bila v Semiču ustanovljena zdravstvena postaja, ki ima tudi materinsko posvetovalnico, izdaja pa tudi najpotrebnejša zdravila, s čemer je ljudem zelo ustreženo.

Pereče je vprasanje ureditve napajališč (luž), greznic, gnojišč in naprav za preskrbo prebivalstva s pitno vodo v občini. Letos bodo s pomočjo UNICEF uredili šolo v Rožnem dolu in napeljali vodo v šolo v Črmošnjicah.

*

Predzadnjo nedeljo so člani KUD Jože Mihelčič proslavili 200-letnico rojstva dramatika in zgodovinarja A. T. Linharta z uprizoritvijo njegove komedije Veseli dan ali Matiček se ženi. Dvorana je bila do zadnjega kotička polna hvaležnih gledalcev. V Semiču bodo Matička dvakrat zaigrali, z njim bodo pa tudi gostovali v bližnjih krajih. Igralci so se dobro postavili, čeprav so bili nekateri prvič na odru.

Metod Plut

Dve iz Kostanjevice na Krki

Septembra lani je bilo ustanovljeno čevljarsko podjetje, ki se kar dobro razvija. V njega se je vključilo vseh 11 zasebnih čevljarjev. Občina je dala sredstva za ureditev delavnice, tako da je podjetje lahko pričelo delati. Doslej je še vsak mesec zaključilo z dobičkom, čeprav delajo ceneje kot drugod. Poleg novih čevljev po naročilu in želji izvršujejo v podjetju tudi vsa popravila.

Vas Mladje je znana partizanska vasica pod Gorjanci, ki šteje le 9 domačij. Letos nameravajo s pomočjo OLO napeljati vodo od zajetja, dobrih 800 metrov nad vasjo. Vaščani sami bodo pri tem veliko pomagali. Na sestanku so se dogovorili, da bo vsaka domačija napravila okoli 30 delovnih dni brezplačno, dali pa bodo prav tako brezplačno tudi ves potrebni les.

Šentjernejske vesti

V počastitev spomina umrlega predsednika Zvezne ljudske skupščine tov. Moše Pijade so po Šentjerneju visele zastave na pol droga ali z žalnimi trakovi. Zvočnik na trgu je prenašal pogrebne svečanosti, v torek pa je bila v šoli žalna komemoracija.

Občinski svet za socialno varstvo in delo je na zadnji seji obravnaval prošnje za socialne podpore ter za znižanje oziroma odpis bolniških stroškov. Večina prošenj je bila ugodno rešena. Področje dela, ki ga opravlja svet za socialno skrbstvo, je široko in zelo pomembno. Najvažnejše njegove naloge so skrb za nepreskrbljene otroke, mladino in odrasle, za žrtve fašističnega nasilja, za otroke padlih borcev, za invalide, za premoženjsko stanje nedoletnikov in oseb, ki so pod skrbništvom itd.

Tudi denarna sredstva, ki se vlagajo za potrebe zdravstvene zaščite prebivalstva, izčrpajo precejšen del letnih dohodkov občine. Za zdravstvene storitve prebivalstva je bilo izdano 6 milijonov dinarjev: za brezplačno zdravljenje oseb, ki imajo nalezljive bolezni in je njih zdravljenje v bolnišnicah obvezno po zveznih in republiških predpisih, za zdravljenje oseb, ki so zaradi siromaštva popolnoma oproščene plačevanja stroškov ter za zdravljenje takih, ki so zaradi slabih gospodarskih in drugih razmer delno oproščeni plačila za zdravstvene storitve. V bodoče bo treba še povečati skrb za mladino in njeno vzgojo ter za gluhoneme in defektne osebe, ki so bile do sedaj še nepreskrbljene. Predvsem bo treba po vseh šolah, kjer je le mogoče, ustanoviti mlečne kuhinje. Do sedaj imamo mlečne kuhinje, kjer prejemajo otroci mleko, riž, kruh, sir, marmelado in podobno hrano, le v Šentjerneju, Orehovici in Drči. Prav gotovo so otroci tudi na vseh drugih šolah nujno potrebni dodatne hrane.

Po nepreviđnosti snažilke je pred nekaj dnevi na občini v Šentjerneju nastal požar. Med pepelom je ostala žerjavica, ki je začela goreti, zato se je vnel zaboj in že gorel z velikim plamenom. Vestnemu šefu uprave za dohodke Matevžu Robarju, ki je že pozno popoldne delal v uradu, se je posrečilo ogenj zadušiti.

Koncert Ljubljančanov, ki je bil zaradi žalovanja za pokojnim Mošo Pijadom odpovedan, bo v nedeljo 31. 3. ob 8. uri zvečer. Vsi sedeži so bili razprodani že v predprodaji. Na razpolago so le še stojišča. Shranite vstopnice, da ne bo nereda in nepotrebnega razburjanja! **V.**

Gospodinjsko izobraževanje v Trebnjem

Lani 12. novembra se je v Trebnjem pričel gospodinjski tečaj, ki ga je obiskovalo 27 deklet. Ko se je pozneje pričela kmetijska gospodarska šola, so dekleta obiskovala tudi nekatera predavanja iz drugih kmetijskih predmetov. Ko so v januarju zaključile praktično kuhanje, so pripravile prijeten družabni večer in povabile nanj fante s kmetijske gospodarske šole in predavatelje.

Žene pa so organizirale tridnevni večerni tečaj. Prvi večer je bilo predavanje o zdravi prehrani, drugi večer so delale namaze in mlečne pijače, tretji večer pa so pekle ceneno pecivo. 29 žena je obiskovalo ta tečaj. Trebanjske žene pa bi rade še večkrat imele take in podobne tečaje. Zato so organizirale Društvo za napredek gospodinjstva. Odbor društva naj bi usmerjal njihovo delo in dajal pobudo. Za 8. marec so skupno z okrajnim zavodom za pospeševanje gospodinjstva organizirale gospodinjsko razstavo, ki je nadvse pričakovanje dobro uspela. Otvoritev razstave je bila po proslavi 8. marca in si jo je ogledalo nad 2000 ljudi. Da so take razstave potrebne, samo nekaj primerov: Kmetijska zadruga Trebnje je malo prej dobila močna krmila, in ljudje o tem še niso bili obveščeni. Ko so jih na razstavi videli, so spraševali, kje krmila lahko dobe. Kmečki vrt so prihajali posameznik po dvakrat gledal, češ: Letos bi si rad uredil vrt, kako naj to naredim?

Novo društvo bo imelo široko področje dela. Odbor ima že marsikaj v načrtu, toda kaj, žene še ne povedo, dokler ne bodo pričele delati.

Slakova Francka

Želje prebivalcev Gor. Stare vasi pri Orehovici

Cesta iz Šentjerneja proti Orehovici je v Gor. Stari vasi taka, da že dolgo ne ustreza potrebam naraščajočega prometa. Starovaški klanec slovi daleč naokrog po svoji strmini. Skozi vas je cesta pravzaprav en sam nepregleden ovinek, sredi vasi je pa tako ozka, da se vozila nimajo kam ogniti. Vaščani že leta in leta željo, da bi ta del ceste preuredili. Odločili so se, da bodo s prostovoljnim delom tudi sami pomagali. Vas je pripravljena dati 90 delovnih dni z vprego, 112 pa težaških delovnih dni. Verjetno bi se po začetku del takih prostovoljnih delavcev dobilo še več.

Vaščani prosijo cestno upravo v Novem mestu, da bi podprla njihovo koristno zamisel in jim pomagala preurediti cesto skozi vas.

Naročite svojcem v tujini DOLENJSKI LIST, hvaležni vam bodo za pozornost!

Poslužujte se malih oglasov v Dolenjskem listu — naročniki imajo 50-odstotni popust!

Naročajte in berite Dolenjski list!

MATURANTOM

4 za nasvet in v pomislek

Diplomanti se lahko vpišejo kot redni ali izredni slušatelji na Državni inštitut za fizično kulturo v Beogradu (stopnja fakultete).

Absolventi inštituta so lahko nameščeni kot predmetni učitelji ali učitelji telesne vzgoje na raznih šolah (gimnazijah, strokovnih šolah itd.). Poleg tega pa so lahko uslužbenci raznih institucij za telesno vzgojo in šport.

Studenti te šole povežejo svoj študij z enim od predmetov na Višji pedagoški šoli. V takem primeru so usposobljeni tudi za ta predmet. Če pa povežejo svoj študij z enim predmetom na prirodoslovno - matematično - filozofski fakulteti, dobijo naslov profesorja pripravnika in so usposobljeni za poučevanje tistega predmeta na višji gimnaziji.

Potreba po tem kadru je pri nas zelo velika.

6. Višja šola za gospodinjske učiteljice v Grobljah pri Ljubljani.

Studentke se na tej šoli izobrazijo za učiteljice gospodinjstva in ročnih del na splošno izobraževalnih ter nižjih in srednjih šolah.

Pouk traja 2 leti. Pouk je teoretičen in praktičen. Zato je šola opremljena s primernim inventarjem ter ima posestvo.

Pogoji za sprejem: v šolo se lahko vpišejo učiteljice, ki so opravile strokovni učiteljski izpit, izjemoma tudi učiteljice brez strokovnega izpita in kandidatinje, ki so opravile maturo na višji gimnaziji.

Absolventke Višje gospodinjske šole imajo višjo izobrazbo in dobijo naziv predmetne učiteljice.

Tega kadra pri nas zelo primanjkuje, zato je dovolj možnosti za zaposlitev.

7. Višja strokovna šola za socialne delavce v Zagrebu. Na tej šoli traja pouk dve leti. Možnosti za zaposlitev absolventov te šole so posebno ugodne.

Šola za birotehniko v Zagrebu. Pouk traja eno leto. Absolventi se lahko zaposlijo v administraciji uradov upravnih organov, ustanov in podjetij.

Vojaška akademija. Pouk na tej šoli traja tri leta, le na šoli za sanitetne oficirje traja šolanje 4 leta.

Maturantom in maturantkam pa se nudijo ugodni pogoji zaposlitve tudi v našem **gostinstvu in turizmu.**

PRIMERI NEPRAVILNE IZBIRE POKLICA

Razpolagamo s podatki o številnih primerih nepravilne izbire poklica. Nekaj teh primerov bomo našteli, kar bo morda zelo poučno vplivalo na maturante in maturantke.

Prvi primer: študent germanistike petega semestra. Misli, da ne bo mogel dokončati študija, češ da je samo jezikovno-lingvistično nadarjen. Za literaturo da nima pravega smisla. Razen tega v družbi ne zna nastopati. Pred ljudmi ne zna govoriti. Prosi poklicno svetovalnico za pomoč.

Drugi primer: študent prava. Brez vsakega zanimanja za stroko. Na vsak način se želi vpisati na drugo fakulteto. Toda nima pojma, kaj bi ga moglo strokovno zanimati. Od poklicne svetovalnice prosi pomoč in nasvet.

Tretji primer: študentka medicine. Zaradi prevelikih zahtev na medicinski fakulteti bi se rada vpisala na drugo fakulteto. Prosi nasvet.

Četrti primer: študent psihologije. Spoznal je, da je začel psihologijo študirati zaradi osebnih, notranjih konfliktov. Ne ve, če ima sploh smisel, da nadaljuje študij. Prosi za mnenje.

Peti primer: študent medicine. Pri pogledu na kri mu postane slabo. Prosi za nasvet.

Šesti primer: študent umetnostne zgodovine prvega semestra. Nezadovoljen je zaradi mnogih »teorij«, ki se jih mora učiti. Rad bi si izbral neki poklic umetne obrti. Itd.

Vzrok nepravilne izbire poklica je večkrat ta, da se maturant »na hitro«, v zadnjem hipu odloči za poklic, čeprav nima zanj pravega veselja in sposobnosti, niti njegov značaj ne ustreza zahtevam poklica. Vzroki nepravilne izbire poklica pa so tudi v materialnih razmerah kandidatov itd.

Iz navedenega lahko povzamemo nauk, da kot maturant raje petkrat premisli, preden se odločiš za poklic, kot pa da bi moral potem poklic ali študij menjati.

Toda če že moraš študij menjati in imaš za to tudi vse možnosti, pa lahko zopet poudarimo, da je bolje petkrat menjati poklic in si izbrati takega, v katerem boš srečen, kot pa imeti vse življenje poklic, do katerega ne čutiš nobenega veselja.

MATURANT, MATURANTKA!

S tem, da poznaš predmete, ki si jih poslušal za časa študija na gimnaziji, še ni rečeno, da si boš pravilno izbral poklic.

Preden se boš dokončno odločil za katerikoli poklic, poišči odgovor na sledeča vprašanja:

1 Zakaj se nameravaš posvetiti vse življenje temu poklicu (veselje do poklica, čisto in lahko delo v poklicu, dober zaslužek, zagotovljena zaposlitev, napredovanje do važnih položajev, »imeniten« poklic, želja staršev, znanci ali sorodniki se dobro godi v tem poklicu, ker boš mnogo občeval z ljudmi, ker boš delal ločen od ljudi, ker boš delal samostojno, ker boš večinoma na zraku ali v zaprtem prostoru itd.).

2. Ali poznaš poleg lepih tudi neugodne strani poklica (nečisto delo, telesni napor, slab zaslužek, neugodni delovni čas itd.)?

3. Kako boš premagal in prenašal težave v tem poklicu?

4. Si že kdaj želel izbrati drugi poklic? Je ta poklic prvi, ki si ga želiš izbrati?

5. Če ta poklic ni prvi, ki si ga želiš izbrati, zakaj si se »ohladil« za prejšnji poklic?

6. Ali je tvoja sedanja želja za ta poklic trdna in vztrajna? Kaj ti daje gotovost, da ne boš prej ali kasneje spremenil svoje želje?

7. Kakšen značaj, kakšne sposobnosti in navade morajo imeti po tvojem mnenju ljudje, ki se odločijo za tvoj poklic?

8. Ali si prepričan, da tvoja narava, tvoje navade in sposobnosti ustrezajo zahtevam poklica, za katerega si se odločil?

9. Če tvoje sposobnosti, nagnjenja niso primerne zahtevam poklica, po čem sklepaš, da se boš prilagodil razmeram v poklicu?

10. Če si telesno slab ali bolehaš na srcu, pljučih, očeh, ušesih ali drugih organih, si vprašal zdravnika za mnenje o svoji izbiri poklica?

11. Ali ti je zagotovljeno materialno vzdrževanje za časa študija? Premisli to še enkrat!

12. Si se zanimal, kakšne bodo potrebe po strokovnjakih tvojega poklica takrat, ko se boš ti izučil?

13. Ali si se prepričal, da si spoznal vse poklice, za katere bi se lahko odločil?

Razgovarjaj se s starši, njihovimi prijatelji in znanci o svojem poklicu! Prosi tovariše razrednike in ostale tovariše profesorje, da ti svetujejo! Razpravljal o študiju na univerzi in o akademskih poklicih s starejšimi študenti! Prosi za nasvete univerzitetne asistente poedinih strok! Udeleži se sam ali v družbi študentaznanca predavanja tiste stroke na univerzi, ki te zanima! Čitaj sestavke in dela iz stroke, za katero bi se rad odločil! Opazuj pri delu diplomirane strokovnjake raznih strok in za tebe privlačne stroke! Pri umskem in telesnem delu spoznavaj svoje sposobnosti in interese! Ne pozabi na zdravstveno stanje in telesno odpornost, vzdržljivost! Misli na materialne izdatke za časa študija (hrana, stanovanje, obleka, knjige itd.). Pozanimaj se, kakšne bodo možnosti zaposlitve po končanem študiju! Če se nikakor ne moreš odločiti za poklic, prosi za nasvet poklicno posvetovalnico! **F. M.**

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Četrtek, 28. marca — Janez
Petek, 29. marca — Ciril
Sobota, 30. marca — Branko
Nedelja, 31. marca — Benjamin
Ponedeljek, 1. aprila — Bogomila
Torek, 2. aprila — Franc
Sreda, 3. aprila — Leopold

Gibanje sonca: 1. aprila vzhaja sonce ob 5.45 in zahaja ob 18.30. Dan je dolg 12 ur 47 min.

Luna: 31. marca ob 10.19 mlaj.

KINO

»KRKA« — NOVO MESTO: od 29. 3. do 1. 4. italijanski barvasti film »DEKLE Z REKE«. Od 2. do 4. 4. braziljski film »IDEALNA TAŠČA«. **MLADINSKI PROGRAM:** od 2. do 4. 4. angleški film »POT K USPEHU«.

DOM JLA — NOVO MESTO: od 29. do 31. 3. ruski barvasti film »KNEGINJA MERI«. Od 2. do 5. 4. angleški film »MADLENA«.

ČRNOMELJ: od 29. do 31. 3. ameriški barvasti film »DOLINA NASILJA«.

METLIKA: 30. in 31. 3. ameriški film »ZASEDA«.

KOSTANJEVICA: 31. 3. ameriški barvasti film »DO POSLEDNJEGA«.

DOL. TOPLICE: 30. in 31. 3. ameriški barvasti film »SIMERONSKA ROŽA«.

TREBNJE: 30. in 31. 3. belgijski film »BANKET TIHOTAPCEV«.

ŠENTJERNEJ: 30. in 31. 3. slovenski film »TRENUTKI ODLOČITVE«.

MOKRONOG: 30. in 31. 3. francoski film »VRAG V TELESU«.

STRAŽA: 30. 3. in 1. 4. ameriški film »VITEZ IZ LEPENKE«.

POTUJOČI KINO NOVO MESTO

predvaja braziljski film »SINHA MOCA«: v četrtek 28. 3., ob 19. uri **na Malem Slatniku;** v petek 29. 3., ob 19. uri v **Brusnicah;** v soboto 30. 3. ob 19. uri v **Stopičah;** v nedeljo 31. 3. ob 11. uri **na Trebelnem,** ob 15. uri v **Škocjanu** in ob 18. uri v **Šmarjeti.**

Lutkovno gledališče

NOVO MESTO

Nedelja, 31. marca, ob 10. in 11. uri: »Pavliha v stiski«. Enotna vstopnina 10 din.

MALI OGLASI

PRODAM 1.5 ha smrekovega gozda pri Dol. Toplicah: Ivan Kos, Novo mesto, Trdinova 32.

SOBO Z VSO OSKRBO išče v Novem mestu, po možnosti v bližini mlekarne, soliden, prileten samec, mlekarski mojster. Ponudbe pod »Dobro plača« pošljite na upravo Mlekarne.

PRODAM NJIVO v bližini kandijske postaje. Naslov v upravi lista. (116-57)

PRODAM MALO HIŠICO s 3 ari zemlje (vrt) v Hruševcu pri Gornji Straži. Poizve se pri Kulovec, »Gorjanci«, Straža pri Novem mestu.

OBVESTILA

Dolenjski muzej v Novem mestu, Muzejska ulica 7 (za Domom ljudske prosvete) je odprt vsak torek in nedeljo od 9. do 12. ure in vsak petek od 14. do 17. ure. Za obiskovalce iz drugih krajev vsak dan od 9. do 12. ure. Šole in skupine vsak dan. Poprejšnje obvestilo zaželeno.

Belokranjski muzej v Metliki je odprt vsak dan od 10. do 12. ure. Poprejšnje obvestilo šol in skupin zaželeno.

Kmetijsko posestvo »Storžič« - Jezersko nad Kranjem sprejme s 1. aprilom ali takoj stalnega kmetijskega delavca, po možnosti vajenega dela v gozdu, ravnanja s konji in stroji, ter sezonskega poljskega delavca, po možnosti vajenega dela v gozdu.

Opremljeno samsko stanovanje in hrana na posestvu, plača po tarifnem pravilniku oziroma po dogovoru.

Uprava za ceste LRS Tehnična sekcija Novo mesto razpisuje delovno mesto **črkoslikarja - pleskarja.** Prednost imajo kandidati z daljšo prakso in odsluženim kadrovskim rokom. Razpisuje tudi delovno mesto **kvalificiranega strojnika za parne valjarje.** Plača po uredbi z dopolnilno plačo. Nastop službe takoj.

Umrla je naša draga mama
PEPCA OBLAKOVA
iz Podhoste pri Dolenjskih Toplicah.
Pokopali smo jo 24. marca 1957.
Žalujoči: sinova z družinama in hčerka

ZAHVALE

Podpisani se zahvaljujem DOZ v Novem mestu za izplačilo zavarovalnine, ki sem jo dobil za nezgodo kot naročnik Dolenjskega lista.

Franc Kumer, Golušnik 7 pošta Otočec ob Krki

Ob izgubi moža, očeta in brata **JANKA VOZLA iz Novega mesta** se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo zdravnikom za nego v bolezni, zastopnikom lovskih družin in učiteljstvu za darovane vence in cvetje ter vsem, ki so z nami sočustvovali.

Žalujoči: žena in ostali sorodniki.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 16. do 23. 3. je bilo rojenih 26 dečkov in 17 deklic.

Poroke: Šušteršič Vincencij, delavec iz Gotne vasi in Papež Alojzija, servirka iz Novega mesta.

Umrli so: Vozel Janko, učitelj v pokoju, 87 let, iz Novega mesta. Gačnik Alojz, sin zidarja, 1 leto, iz Male Bučne vasi. Lovrin Marija, čistilka, 51 let, iz Črnomlja. Oblak Jožefa, družinska upokojenka, 46 let, iz Podhoste.

GOTNA VAS

Umrli so: Kobe Janez, užitkar, 77 let, iz Malega Slatnika. Šušteršič Uršula, posestnica, 88 let, iz Jurne vasi. Žagar Janez, užitkar, 82 let iz Dol. Težke vode.

STRAŽA

V času od 20. 2. do 20. 3. je bila rojena 1 deklica. Porok ni bilo. Umrl je Šenica Janez, kmetovalec, 63 let, iz Dol. Straže.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Pust Zofija, iz Trnovca — dečka; Šega Terezija iz Vel. Orehka — deklico; Počervina Jožefa iz Jurke vasi — deklico; Kužnik Marija iz Vrbovca — deklico; Janjoš Cvetka iz Loke — deklico; Lekše Karolina iz Grobelj — deklico; Volaj Marija iz Vavte vasi — dečka; Belovič Marija s Podklanca — deklico; Androjna Marija iz Gor. Radulje — deklico; Mrvar Marija iz Hrušice — 2 dečka; Miklič Marija iz Podtabora — dečka; Kukec Antonija iz Tržišča — dečka; Žibert Vida z Vrha nad Mokronogom — deklico; Črnič Ljudmila iz Črnomlja — deklico; Češek Marija z Bučke — deklico; Kresal Alojzija iz Malega Cerovca — deklico; Mežnar Marija iz Vel. Orehka — deklico; Derepasko Alojzija iz Krmelja — dečka; Mavern Tereza iz Vipave — deklico; Vister Francka iz Črnomlja — dečka; Erpe Terezija z Vršnih sel — deklico; Golouh Marija iz Metlike — deklico; Peterlin Marija iz Štrika — dečka; Barin Frančiška iz Pijavic — deklico; Kužnik Jožefa iz Trebče vasi — deklico; Rauh Anica iz Bojanje vasi — deklico; Rozman Marija iz Gor. Globodola — dečka; Zorc Ana iz Malkovca — deklico; Matkovič Zofija iz Giršičev — dečka; Vajs Marija iz Novega mesta — deklico; Kren Dragica z Verduna — dečka; Kužnik Marija iz Dečje vasi — dečka; Prah Marija z Vesele gore — deklico; Špehar Antonija z Brega — dečka.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: **Mesojedec Martina,** hči šoferja iz Krmelja, je padla v klet in si poškodovala glavo. **Irt Anton,** posestnik z Drganjih sel, se je zaletel v avto in si poškodoval glavo. **Avguštin Marijo,** ženo posestnika iz Podturna, je krava podrla in ji poškodovala levo roko. **Krnc Frančiška,** žena posestnika z Vinice, je padla in si poškodovala levo nogo. **Hobat Blaž,** živinorejec iz Rajndola, je padel s strehe in si poškodoval levo nogo. **Martinčič Jožico,** hči uslužbenca iz Kopra, je konj udaril v usta. **Gril Franc,** sin posestnika z Verduna, je padel s kolesa in si poškodoval glavo.

Telovadni dvoboj Karlovac : Novo mesto

GOSTJE IZ KARLOVCA SO ZMAGALI V SKUPNI OCENI S 317,98 : 300,43, IN SICER PRI MOŠKIH VRSTAH S 172,28 : 170,88, PRI ŽENSKIH VRSTAH PA S 145,70 : 129,55.

Sodelovanje okrajnih zvez Partizana Novega mesta in Karlovca na telovadnem polju se čedalje bolj razvija. Za uvod v letošnje skupne nastope in medsebojna tekmovanja sta se v nedeljo dopoldne pomerili na telovadišču na Loki v vajah na orodju in prostih vajah moški vrsti partizanskih društev obeh mest. Pred pričetkom tekmovanja sta goste v imenu domačega društva pozdravila predsednik dr. Golež in nam. načelnice Smerdu Nuša, jima zaželela dobrodošlico ter jima izročila spominsko darilo in šopek.

Moški vrsti sta tekmovali v poljubnih vajah na drogu, bradlji, konju z ročaji, v preskoku čez konja in v prosti vaji. Obe vrsti sta bili močno izenačeni. Pridobljena prednost 1,40 točke za Karlovac gre na račun boljših sestav in izvedb v vajah na bradlji in preskoku čez konja. Med posamezniki je dosegel skupno najvišjo oceno ali 94,1 % dosegljivih točk simpatični Miro Baudek (Nm), kateremu je uspelo le za 0,18 točke premagati odličnega Prezlja (K). Tudi sicer sta ta dva tekmovalca precej prekašala ostale tekmovalce. Za Baudka velja, da bi bil pri boljših pogojih treninga sposoben doseči še nadalje boljše rezultate. Najboljšo oceno je dosegel Baudek na drogu, Prezelj pa na bradlji, oba po 9.80 točke.

Posamezniki: 1. Miro Baudek (Nm) 47,08 od 50 dosegljivih; 2. Mihajlo Prezelj (K) 46.90; 3. Davorin Magdič (K) 42.96; 4. Boštjan Hočevar (Nm) 42.10; 5. Milan Petelin (Nm) 40.75.

Ženski vrsti sta tekmovali v prosti vaji, v vajah na gredi in dvovišinski bradlji ter v preskoku čez konja. Sestave so bile poljubne. Premoč gostinj iz Karlovca je bila očitna v vseh disciplinah. Še najbolj so se jim domače približale v vajah na bradlji, kjer je znašala razlika samo 0.70 točke. Skupna prednost gostinj znaša 16.15 točke, ki so jih dosegle starejše in rutiniranejše tekmovalke iz Karlovca. Najbolje plasirana posameznica je bila Lončarjeva (K) pred Masakotejevo (K); ki sta dosegli 93.6 oz. 91.2% dosegljivih točk. Ostali dve mesti sta zasedli tekmovalki iz Karlovca. To vrsto sta pretrgali šele Marjeta Klemenčič in Marija Mikec (obe Nm), ki sta zasluženo zasedli peto oziroma šesto mesto. Slednja bi z malo manj smole lahko dosegla ugodnejši plasma.

Posameznice: 1. Nevenka Lončar (K) 37,45 od 40 dosegljivih; 2. Ankica Masakoto (K) 36.50; 3. Stanka Božič (K) 35.10; 4. Tatjana Stanič (K) 34.65; 5. Marjeta Klemenčič (Nm) 34,25.

Tekmovanje je potekalo brezhibno in po načrtu. Trajalo je vsega dve uri. Nabralo se je tudi precej gledalcev, ki so z zanimanjem spremljali posamezne izvedbe in dajali tekmovalcem priznanja za uspele izvedbe. Zanimali so se tudi za ocenjevanje posameznikov in za skupne ocene vrst. Dogovorjeni povratni dvoboj bo prihodnji mesec v Karlovcu. Pričakujemo, da bodo rezultati takrat ugodnejši zlasti pri ženski vrsti, v kateri tokrat ni tekmovala izkušena Jožica Pavlinova.

Popoldne je bilo še prijateljsko srečanje mladinskih vrst v odbojki. Tu so bili Novomeščani uspešnejši in so zmagali s 3:0 (15:7, 16:14, 15:12). Novomeščanom se pozna, da imajo izkušenega trenerja Pučka.

Program gostovanja telovadcev iz Karlovca je izpolnil nato krajši skupni izlet obeh društev, na katerem so se prijateljski odnosi še učvrstili. Prepričani smo, da bo medsebojno spoznavanje, izmenjavanje izkušenj, predvsem pa tekmovanje najugodneje vplivalo na dvig tekmovalne kvalitete in družtvene pripadnosti organizaciji Partizan. **K. J.**

MLADI LJUBLJANSKI LITERATI V NOVEM MESTU

V četrtek, 21. marca so v Novem mestu priredili literarni večer člani literarne sekcije Kulturnega kluba ljubljanske mladine. Nerodna ura (ob šestih zvečer) in druge prireditve, ki so bile ta dan v Novem mestu — vse to je bilo krivo, da je bil ta nastop mladih literatov v Sindikalnem domu le slabo obiskan, saj smo našteli komaj 50 poslušalcev, večinoma z učiteljišča. Svoje pesmi so brali Branko Šemen, Marko Sterle, Jurij Fakin, Marjan Erbežnik in Janez Mikuž, prozo pa Ala Pečetova, Mirče Šušmrl, Drago Grah in Marjan Kramberger.

Poslušalci so z zanimanjem sledili recitacijam mladih literatov, saj je bila tudi tematika njihovih del zelo blizu razmišljanjem in hotenju mladega človeka. Posebno so poslušalce navdušili Branko Šemen, Drago Grah in Marjan Kramberger.

Novomeški mladinci si takih gostovanj še želimo. **J. H.**

Novice iz Mokronoga

Pred kratkim so imeli člani društva učiteljev in profesorjev svoj redni sestanek v Šentrupertu. Pogovorili so se o dosedanjem prizadevanju društva in napravili načrt za bodoče delo. Na sestanku je imel prof. Andoljšek iz Novega mesta zanimivo predavanje o načinih učenja.

Učitelji so se pogovorili tudi o obisku opernih predstav in sprejeli sklep, da bodo vse podružnice v bodoče posvetile več pozornosti študiju politike.

Na osnovni šoli in nižji gimnaziji v Mokronogu je bil pred kratkim zelo dobro obiskan roditeljski sestanek, kjer smo poslušali predavanje priznanega pedagoga prof. Andoljška, ki je staršem v poljudni obliki tolmačil pomoč pri učenju in o načinu učenja. Starši so bili zelo zadovoljni in želijo še več podobnih predavanj.

Na Trebelnem nadaljujejo z elektrifikacijo vasi in obeta se, da bodo kmalu zagorele luči v vseh vaseh. V Zburah pa so nedavno imeli sestanek SZDL, na katerega so povabili svojega poslanca tov. Franca Pirkoviča in ga prosili za pomoč pri elektrifikaciji tamkajšnjih vasi. Tudi Lakenčani pridno delajo za elektrifikacijo vasi.

NOGOMET

PARTIZAN (KOČEVJE) : NK ELAN (N. M.) 3:2 (0:1)

Preteklo nedeljo so tudi nogometaši pričeli s prvenstvenim tekmovanjem. V prvi tekmi spomladanskega dela nogometne lige Dolenjske sta se v Kočevju pomerili enajstorici domačega Partizana in novomeškega Elana. Tekma ni bila lepa, obe moštvi sta delali napake, ki so razumljive, če upoštevamo, da so pozimi le počivali. Novomeščani so kljub vsemu pokazali več znanja in boljšo igro, toda smola in nepazljivost njihove obrambe, ki je po odhodu Sitarja precej razmajana, sta vzrok, da se je zmaga, ki so jo imeli že skoraj v žepu, spremenila v poraz. Pripomniti je treba, da so imeli Novomeščani več ugodnih priložnosti za gol kot domačini (zastreljali so celo enajstmetrovko!) in bi pri večji spretnosti napadalcev lahko zmagali z najmanj dvema goloma razlike. Prvi polčas se je končal z vodstvom gostov (1:0) z golom Radojčiča. V drugem delu tekme so Kočevci izenačili, Turk pa je iz enajstmetrovke spet povedel Elan v vodstvo. Kazalo je že, da bo pri tem rezultatu ostalo, ko je sodnik dosodil enajstmetrovko proti Elanu. To so domači izkoristili in rezultat izenačili, nekaj minut pred koncem pa so dosegli še zmagoviti gol.

Elan je nastopil v postavi, ki je v glavnem zadovoljila, le v obrambi bo treba nekaj sprememb, ker je nezanesljiva in šibka. Brez dvoma je bil najboljši v Elanu vratar Vranešič, ki ni kriv za prijete gole. Elan je nastopil v postavi: Vranešič, Medič, Skok, Svetličič, Tadič, Mrzlak, Rodič, Kovačič, Turk, Radojčič in Hrovat. **F. M.**

V ELANU bo tudi teniški in kolesarski klub

Pred kratkim je bila izredna seja upravnega odbora Športnega društva Elan, ki sta ji prisostvovala tudi zastopnika novomeških tenisačev (B. Kozina) in kolesarjev (tov. Godnik). Ker je bil tudi pred vojno teniški šport v Novem mestu precej razvit, je bilo sklenjeno, da se takoj začne formirat teniški klub, ki bo deloval v sklopu ŠD Elan. Čeprav klub še ni ustanovljen (ustanovni občni zbor bo v aprilu) je gradnja treh teniških igrišč na Loki že v teku.

Pripravlja se tudi formiranje kolesarskega kluba, ki ga bo vodil bivši tekmovalec in dirkač tov. Godnik. Klub bi za sedaj gojil le turistično kolesarstvo. Na seji je bilo sklenjeno, da se pretehta možnosti za plavalni in smučarski klub.

Atleti se pripravljajo na pomladanski kros

Atleti novomeškega Partizana so se že preselili na igrišče, kjer se pripravljajo na pomladanski kros in atletska tekmovanja, ki bodo že aprila. Do sedaj so redno vadili v telovadnicah skupno s smučarji, košarkaši in igralci malega rokometa.

Redni treningi bodo na Loki vsak ponedeljek, sredo in soboto od 16.30 ure dalje.

Prvo tekmovanje v krosu bo v Novem mestu v nedeljo 31. marca ob 10. uri na Loki. To bo izbirno tekmovanje za državno prvenstvo v krosu, ki bo 14. aprila v Zagrebu. Na prvem krosu v Novem mestu bodo nastopili samo atleti in smučarji, ki so vso zimo redno vadili. Množični društveni kros bo konec aprila. **J. G.**

ŠAH

PIONIRSKI ŠAHOVSKI FESTIVAL BO 4. in 5. MAJA V DOLENJSKIH TOPLICAH

Preteklo nedeljo je bil v Novem mestu sestanek okrajnega šahovskega odbora, ki pripravlja veliko pionirsko šahovsko tekmovanje, na katerem bodo sodelovali pionirji-šahisti iz celotnega novomeškega okraja. To tekmovanje je zamišljeno tako, da se do 28. aprila izvedejo šolska prvenstva in prvenstva občin. Okrajno prvenstvo, na katerem bodo sodelovale najboljše ekipe posameznih občin, pa bo 4. in 5. maja, verjetno v Dolenjskih Toplicah. Pionirji bodo tekmovali v dveh ločenih starostnih skupinah — od 7. do 10. leta (letniki 1947—1950) in od 11. do 15. leta (letniki 1942 do 1947). Prav tako tekmujejo ločeno ekipe pionirjev in ekipe pionirk. Vse ekipe so štiričlanske.

Predvideno je, da bo v zaključnem delu prvenstva sodelovalo nad sto pionirjev in pionirk. Na sestanku je bilo sklenjeno, da se bo okrajni šahovski odbor tesno povezal z okrajno zvezo Društva prijateljev mladine in z Ljudsko prosveto, tako da bo to tekmovanje čim bolj uspelo.

SARANOVIČ ZMAGAL NA BRZOTURNIRJU ŠD NOVO MESTO

Pretekli teden je Šahovsko društvo Novo mesto organiziralo brzoturnir za društveno prvenstvo, ki pa se ga je udeležilo le malo šahistov. Prvo mesto je s točko naskoka pred Doklom in Avscem osvojil Šaranovič. Prvi trojici so sledili še Jenko, Gajski in Bartolj. Okrajno brzopotezno prvenstvo bo v nedeljo, 7. aprila v Novem mestu.

F. M.

Kurentovanje v Kostanjevici

Javna tajnost — vse kuje verze...

Kakih štirinajst dni pred začetkom tradicionalnega kurentovanja v Kostanjevici so začeli delovati najrazličnejši »pesniki«, ki so na vse kriplje kovali verze za občni zbor

»Ali je živ?«

»Perforcenhauza«, za sprevod »Šelme« in druge pritikline, ki so v zvezi s karnevalom. Javna tajnost je bila, da se v nekem podjetju za »kaso« spoznajo poleg denarja tudi na ženitbene ponudbe, da balado o furmanskih prepirih pišejo v bifeju Pri dobri kapljici, da tajnik občine v svojem prostem času, ki pa ga ima sakramensko malo, piše nežno kuhinjsko liriko o Eriki, da so veličastni verzi Šelme vzburili tudi moža, ki v resnici pomeni živ leksikon in se sicer spozna samo na resno glasbo, skratka, javna tajnost je bila, da je v Kostanjevici literarno ponorelo staro in mlado.

Z bobnom po mestu

Pravzaprav še ni dolgo tega, kar so v Kostanjevici prenehali razglašati z bobnom. Tudi mestni čuvaji so še dobro v spominu naših ljudi. Bobnanje pravzaprav ni utrinek iz davnine, temveč nadaljevanje tradicije. V nedeljo pred pustnim torkom so se naložili na voz vsi še živeči predsedniki »Perforcenhauza« — in teh je kar lepo število — ter se v spodobni kravji vpregi vozili z bobnarjem po mestu. Le-ta je razglašal, da se prično karnevalske prireditve, dodal pa je tudi ženitbeni oglas, da so ga ljudje rajši poslušali. Vreme je bilo sončno in vse polno ljudi se je nabralo po cestah. Nekateri so se zaradi tega odpovedali popoldanski kinopredstavi. No pa to ni vse nič v primeri s tistimi, ki so vzeli za karneval dopust in to z eno samo željo, da bi ja vse natanko videli in slišali, če jih ni val množice potegnil celo v prve vrste maškar in njihovih muh. Povsem razumljivo je, da je bobnar šel tudi na Prekopo, kjer je precej članov »Perforcenhauza« — te slovite organizacije. Ljudje so ga čakali ob cesti in šli za njim toliko časa, da se je začel razglas. Ta pa je bil čisto zagotovo najpomembnejši v Kirnovi gostilni na Prekopi, kjer niso štedili s tistim mazilom, ki mu pravijo cviček.

Krško polje se zbira...

V Kostanjevici so prireditve precej pogostne in ljudi na teh prireditvah ne manjka, toda »Perforcenhauz« je prekosil vsa pričakovanja. Že v zgodnjih večernih urah na pustni predvečer se je zbralo nad tisoč ljudi iz vseh krajev Krškega polja, prišli so celo iz Brežic, Brestanice, Krškega, Zagreba, Ljubljane in od drugod. Vse je nestrpno pričakovalo slovesne baklade po mestu in kdor se je le mogel se je potem zrinil v Dom kulture, kjer je bil bogat, skoraj bi rekli razkošen spored. Filmski, radijski in drugi reporterji so imeli polne roke dela. Magnetofoni so se vrteli zunaj in znotraj dvorane in bliskavice najfinejših fotografskih aparatov so požirale prizore. Maske pa so se vsipale na oder v dragocenih in izvirnih kitajskih, arabskih in drugih nošah, ki bi jih zaman iskali za gledališko predstavo. Za karneval da vsak najboljše kar ima, in karneval ima pri nas večjo tradicijo kot gledališče. Resnici na ljubo moramo povedati, da podpovprečne maske ni bilo opaziti, pač pa je bilo po mnenju strokovnjakov, ki so dosegli doktorske časti iz narodopisja, veliko število dobrih pa celo nadpovprečnih mask, ki bi jih drugod zaman iskali. Vsega je bilo nekaj nad tri sto mask.

Zborovanje bedakov v Domu kulture vsako leto pregleda napake posameznikov in ustanov ter društev in organizacij. Na duhovit način jih razglasi, tako da lahko smatramo to zborovanje za koristno kritiko, ki v nasmehu pove resnico. Pri teh vrstah prireditev je sicer težko držati pravi ton, toda v Kostanjevici se je letos to povsem posrečilo. Tudi druga leta ni prišlo do kakih posebnih spopadov in surovosti, pretepov pa še celo ne, čeprav se ljudje nažehtajo »radioaktivnega cvička«.

»Tancaj, tancaj mikocin, za potico, za cekin...« — Medved hodi po Kostanjevici vsak pustni torek

Kaj poreko sanitarni...

Morda je ena izmed slovenskih posebnosti prilična čistoča po lokalih. Kolikor moremo se tega držimo tudi pri nas, toda kaj pomaga, če v času kurentovanja »Perforcenhauz« piše zakone. Ti pa niso tako strogi in dovoljujejo v času »obsednega« stanja celo tako »demokracijo«, da imajo svobodno pot v gostišča tudi krave in konji. Čisto zares, kajti v gostilni »Pri veseli Ančki« smo videli zelo ljubek ples konja in maškar. Pa kako so plesali! Tem ni razgrel krvi samo cviček, ampak tudi domači orkester in fotokamere, ki so gledale vanje. Pripomniti moramo, da so člani »Perforcenhauza« v Kostanjevici lahko samo taki konji, ki znajo hoditi tudi po stopnicah, kajti v gostilno »Pri Pepci« lahko samo po stopnicah prideš. Tak konj pa se rodi samo enkrat v desetletju.

Pogled na del dvorane, v kateri se je zbralo več sto ljudi

Karneval najmlajših

Zdaj bi moral udariti na bolj sentimentalne strune, kajti če se spomnim tistih obrazov naših mamic, ki so ob pogledu na sprevod trobentic, zvončkov, kuharčkov, pekov, dimnikarčkov itd. imele solzne oči, tudi meni postane tesno pri srcu. Za otročičke je bil to velik dogodek, ki ga zlepa ne bodo pozabili. Tudi tovariš Boris Ziherl se je nasmehnil temu drobižu, ki je cvrčal po cestah. Prav nič niso bili utrujeni in, ko se je bilo treba desetič zvrstiti pred filmsko kamero, so šli prav s takim veseljem kot prvič. Najbolj zanimivo pa je vsekakor to, da se nekateri zvečer kar niso hoteli sleči, trieltni falotek pa je hotel naslednjega dne prav tako oblečen v otroški vrtec. Šele ko smo mu rekli, da je bila včeraj nedelja in je zato imel drugo obleko, se je potolažil.

Utrinki iz davnine

Kurentovanje v Kostanjevici ima že prastaro tradicijo. Nihče več od starih korenin se ne spomni, kdaj se je pričelo petje Šelme na Kurentov predvečer. Pesmi so ljudje sami sestavili in se priložnostno, vsako leto spreminjajo, le tista, ki se poje medvedu in pa osrednja pesem sta vsako leto enaki. Prastar je tudi motiv orača in sejalcev, kakor tudi tisti o ženi s staro posodo. Po svoje je zanimiv tudi pokop in sežig Kurenta, ki ga gorečega vržejo v Krko. Tudi litanije — naj navedem samo nekaj citatov — »Šel je peš v Ameriko, Vina ni videl v ustih, Svercal je s paradajzi, Bil je velik goljuf. Imel je same ase. Zigmarje je skrival pod mizo« itd. itd. so zanimiv proizvod ljudske domiselnosti in smisla za humor.

SKLEP

Kostanjeviški karneval pa je imel letos še posebno nalogo, dati je hotel ljudem kar največ možnosti za kulturno zabavo, za razvedrilo naših delovnih ljudi, ki so po vsakodnevnem delu in naporih tudi tega živo potrebni. Prav tako je skušal ponoviti ekipi Slovenske akademije znanosti in umetnosti, dalje Glasbeno - narodopisnemu inštitutu in Etnografskemu muzeju vse tisto, kar se pri nas ponavlja iz rodu v rod in kaže živo silo ljudske ustvarjalnosti in domiselnosti na tem lepem koščku slovenske zemlje. Upamo, da je svoj namen v celoti dosegel in s tem opravil tudi družbeno koristno delo na področju narodove prosvete in kulture.

Več družabnosti!

Terenski odbori Socialistične zveze v Novem mestu so tudi ob letošnjem 8. marcu pripravili prav uspele in prijetne družabne večere, katerih so se poleg žena udeležili tudi mnogi možje. Ponekod so organizirali s sodelovanjem prosvetnih delavcev, mladine, pevcev in godbe tudi prav okusne kulturne sporede, za dobro voljo pa so poskrbeli organizatorji večerov z dobrim, cenenim prigrizkom in pijačo. Na teh večerih smo srečali množico žena in mož, ki jih sicer ne vidite v nobenem javnem lokalu, ki ne zahajajo v družbo, ki se pa — kakor se je tokrat vnovič pokazalo — prav radi povesele v družbi znancev in prijateljev iz ulice ali ožjega terena. O uspelih družabnih večerih ob 8. marcu poročaju tudi iz Metlike, kjer podpirajo aktivnost žena tudi možje, ki sami uvajajo »Dan dobre volje« v času, ko letno delovno dobo na kmetih zamenjuje čas počitka.

Družabni večeri v taki obliki, ko sedejo za mize sosedje in tovariši ožjega okoliša (ulice, terena, vasi) in jim v prijetnih pogovorih teče čas, pesem, deklamacija in ples pa poživljajo živahne urice, so zaželeni. Prav bi bilo, da bi organizacije in društva upoštevala tudi to obliko družabnega občevanja. Veliko laže bo delati, če bomo člane organizacij vabili tudi h kulturnim, sproščenim zabavam in ne le k delu. Uspehi bodo prav gotovo večji, ko se bomo med sabo tudi bolj poznali.

Kako je Petja s kolom uplenil prašiča

Za Petjo iz Jelendolskega brega so trdili, da mu možgani niso povsem brezhibno delovali. Rekel bi, da so se malce motili, kajti kadar je šlo za njegovo korist, je znal stvar vedno pravilno rešiti; le kadar je videl, da bi mu bilo v škodo, se je skril za ljudsko trditev o koleščkih v glavi, ki mu ne teko povsem pravilno.

Neko zgodnjo spomlad je sekal kolje v steljnikih, gosto obraščenih z borj in s smrekami. Ko je pretikal po leskovih grmih, mu je oko ušlo v majhno dolinico. Sam sebi ni verjel, ali prav vidi. Sredi dolinice je med razrito rušo spal dokaj velik divji prašič. Ampak Petja ni pobegnil domov ali morda zakričal. Ne! Hitro je napravil zahrbtni načrt, kako se bo brez puške polastil prašiča in se potem muzal domačim lovcem, ki ga niti s puško ne morejo dobiti. Načrt je bil preprost. S kolom bo mahnil prašiča po hrbtu, mu zlomil hrbtenico, da ne bo mogel bežati, potem pa ga pokončal s sekiro.

Kot jegulja je smuknil čez rob dolinice, da ne bi prezgodaj zbudil ščetinarja. Odsekal je primeren kol in zataknil sekirico za pas. Kar najbolj tiho se je približal spečemu ščetinarju in ga z vso močjo mahnil s kolom. Toda nič se ni zganilo, pač pa se je najprej malo pokadilo iz prašičevega hrbta, potem pa je strašno zasmrdelo...

Prašič je ležal tam crknjen gotovo že vso zimo.

Računčeve „Belokranjske pisanice“ so spet prišle med deco

Že leta 1924 je Božo Račič, znani popularizator Bele krajine ter njenega etnografskega in folklornega bogastva, nabral v Adlešičih 42 belokranjskih otroških pesmi (tu so vštete tudi razne variante) in jih v drobni knjižici poslal med mladino. Pesmi, ki jih je založila tedanja Učiteljska tiskarna in jih je z risbami opremil Maksim Gaspari, so kmalu pošle in jih je danes le redkokje dobiti.

Zato je prav, da se je Mladinska knjiga odločila in v svoji Cicibanovi knjižnici kot otroško slikanico ponatisnila nekatere belokranjske pesmi iz Račičeve zbirke. Tako je v prikupni knjižici z barvnimi litografijami Rože Piščančeve izšlo deset belokranjskih pesmic, ki jih je še prej jezikovno predelal Janko Moder. Res da so pesmi v Cicibanovi knjižnici dobile bralce po vsej Sloveniji, vendar je tu le vprašanja, če se sme tipične belokranjske ljudske pesmi tako »poknjižiti«. Naj primerjamo samo en Račičev objavljen zapis iz leta 1924 in pa zadnjo Modrovo predelavo:

Račič:
Dirin, dirin duka,
videla sem vuka,
vuk se u me-reži,
da ja doma beži.

Moder:
Dirin, dirin dovka,
videla sem volka.
Volk pokaže mi zobé,
jaz pa njemu brž pete.

Tako je belokranjski dede postal dedek, povitica je potica in tudi v lozi nič več ne kukuje kukac temveč kuka knjižna kukavica. S tem pa so pesmi izgubile svojo narečno posebnost in zraven tudi belokranjsko barvitost.

Risbe Rože Piščančeve bodo otrokom prav dojemljive, škoda le, da se avtorica ni prej razgledala po belokranjski noši, sicer ne bi Belokranjce obula v krive opanke in jim noge opletla z jermeni, kot jih nosijo nekateri Srbi. Tudi rdeča krila so kvečjemu makedonska ali ukrajinska, ne pa belokranjska.

Toda deco vse to ne bo motilo in bo nedvomno rada segala po prikupni slikanici.

-ar

Ob razstavah ŠK Mirana Jarca

Z ureditvijo veže v Študijski knjižnici Mirana Jarca (v aprilu 1956) je ta ustanova dobila možnost za prirejanje stalnih razstav. Te možnosti se knjižnica tudi poslužuje in ob slikarski razstavi Vlada Lamuta je bilo ugotovljeno, da je ta prostor primeren tudi za manjše slikarske razstave. V spodnji del veže bi bilo nujno treba postaviti novo razstavno vitrino ob steni pri stebrih in s tem bi odpadle vitrine ob spomeniku Mirana Jarca, ki sedaj zelo motijo.

Od januarja 1956 do danes je ustanova priredila sledeče razstave:

Janez Trdina, njegovo življenje in delo. V januarju 1956 v Narodni in univerzitetni knjižnici s sodelovanjem NUK v Ljubljani. 2. Razstava osnovnošolskih učbenikov za bralni pouk 1551-1868. Od 18.—28. februarja 1956 v čitalnici. Razstava je bila prenešena v Maribor. 3. Spominska razstava Mirana Jarca ob odkritju kipa. Od 14. aprila do 30. aprila 1956. Veža. 4. Dolenjska v lepi in znanstveni knjigi. Od 14.—21. aprila 1956 v čitalnici, ob občnem zboru zgodovinarjev LRS v Novem mestu. 5. Razstava del Ivana Cankarja ob 80-letnici njegovega rojstva. Maj 1956, veža. 6. Razstava del Antona Aškerca ob 100-letnici njegovega rojstva. Junij 1956, veža. 7. Izbor partizanskega tiska. V počastitev Dneva borca in Dneva vstaje. Julij 1956, veža. 8. Razstava del Dragotina Ketteja ob 80-letnici njegovega rojstva. Avgust-september 1956, veža. 9. Razstava kmečke literature ob 70 letnici grmske kmetijske šole. 21.—28. X. 1956 v grmski kmetijski šoli. 10. Razstava del Franceta Levstika ob 125-letnici njegovega rojstva. September-oktober 1956, veža. 11. Delež občanov novomeške občine v kulturi. Izbor. V počastitev občinskega praznika. Od 27. okt. — 1. nov. 1956 v čitalnici. 12. Devetdeset let Jurčičevega Desetega brata. November 1956, veža. 13. Življenje in delo Nik. Zupaniča. Ob 80-letnici njegovega rojstva. December 1956, veža. 14. Razstava del Antona Tomaža Linharta ob 200-letnici njegovega rojstva. Januar 1957, veža. 15. Razstava o življenju in delu Vojeslava Molete ob 70-letnici njegovega rojstva. Od 24. I. — 6. II. 1957, veža. 16. Prešernov teden 1957: 1. Prešerniana. Od 6.—17.. II. 1957 veža; 2. Razstava del slikarja Vlada Lamuta. 6. II. 1957, v veži. 17. Razstava del Janka Lebana. Ob 25-letnici njegove smrti. Od 18. II. 1957 — 28. II. 1957. 18. Razstava del Simona Gregorčiča. Ob 50-letnici njegove smrti. od 1. III. — 20. III. 1957, veža. 19. Razstava del predsednika zvezne Ljudske skupščine tov. Moše Pijada (ob njegovi smrti).

V PRIPRAVI SO SLEDEČE RAZSTAVE:

1. Razstava Josipa Stritarja ob 120-letnici njegovega rojstva. Od 21. III. — 9. IV. 1957, veža. 2. Razstava del Pavla Golie ob 70-letnici njegovega rojstva. Od 10. — 30. IV. v veži ali pa od 10. IV. — 14. IV. 1957 v čitalnici. 3. Izbor starega socialističnega slovenskega tiska. Maj 1957 v veži. 4. Izbor povojnega tiska o NOB v počastitev Dneva borcev in Dneva vstaje. V juliju 1957, veža.

Marsikatera razstava bo prikazana z zamudo, zlasti tista, ki počasti jubilej kulturnega delavca, tako n. pr. Stritarjeva, ki je bila v načrtu že leta 1956, pa bo prišla na vrsto z enoletno zamudo. Najpomembnejša od razstav naše ustanove bo vsekakor razstava **Razvoj slovenskih pokrajin v zgodovini.** Ta razvoj bo prikazan s pomočjo geografskih kart. Razstava je že v pripravi in bo odprta, če ne prej, za občinski praznik. Za obletnico oktobrske revolucije bo tudi knjižnica prispevala svoj delež k proslavam v Novem mestu.

Natančen razpored, razen zgoraj omenjenih razstav, še ni narejen. Vodilo knjižnice je, da po možnosti menja razstavo vsaj vsake tri tedne. Ko bodo razni pomembni jubileji izčrpani, pa bo prirejala ustanova razstave, ki bodo kronološko pokazale razvoj naše književnosti. V bodoče bo Dolenjski list sproti obveščal o teh prireditvah, po možnosti tudi s kratkim opisom.

Družabni večer v novomeškem gledališču

V soboto zvečer so se zbrali sodelavci novomeškega gledališča v novo urejenih spodnjih prostorih svoje hiše, kjer so s pomočjo ObLO preuredili nekdanje tesne prostore v prijetno, sodobno opremljeno garderobo. Načelnik gledališke sekcije prof. Tone Trdan je po pozdravu opisal uspehe in načrte gledališča, ki je v zadnji sezoni vsestransko delavno, predsednik PD Dušan Jereb tov. Severin Salij je pa nato čestital igralcem, režiserjem in vsem ostalim sodelavcem in se jim zahvalil za njihovo požrtvovalno prizadevnost.

Prijetno je potekel večer gledališčnikov, med točkami zabavnega sporeda je pa treba posebej omeniti uspelo rokohitrtvo in zabavne »čarovnije« tov Iva Pavšiča in njegovih sodelavcev. Morda bi se iz take skupine lahko razvilo s časom tudi v Novem mestu »veselo gledališče«, ki bi imelo zlasti z gostovanji na podeželju široko in hvaležno področje dela. Ljudem manjka smeha in sproščene, vedre zabave. Novomeški gledališčniki pa imajo prav tu več zelo sposobnih kadrov.

Veliki moskovski cirkus bo obiskal Zagreb

Na zagrebškem jesenskem velesejmu bo nastopil Veliki Moskovski cirkus, znan tudi pri nas iz filma »Arena drznih«. V celovečernem programu bo cirkus pokazal svoje najboljše točke in najboljše artiste. Nastopil bo Oleg Popov, ki ga je tisk na zapadu proglasil za najboljšega komika na svetu in je na mednarodnem cirkuškem festivalu osvojil dve zlati medalji za komiko in točko na žici. Nastopil bo tudi najslavnejši dreser medvedov Valentij Filatov. Njegovi medvedi tekmujejo na motociklih, nastopajo v boks meču, kjer sta sodnik in adjutant tudi medveda. Primabalerina tega cirkusa Nina Logaševa pa bo plesala na žici klasične balete, kazačok in druge plese. Razen teh bo sodelovalo še veliko drugih artistov tega slavnega cirkusa.

V vsako hišo na Dolenjskem: DOLENJSKI LISTI

Brez besed

9. Nekaj dni kasneje se je pri Hribčevih oglasil prikrajski cerkovnik, stric Ahac, očetov brat.

»Nisi prav začela, Neža!« je dejal Hribčevki. »Gospoda so pasja. Seveda, če bi poznali pravico! Vidiš, pri županu bi se morala oglasiti. Ta bi lahko zinil katero, ki bi več zalegla kot vse tvoje solze!«

»Pri Košuti?« je vzkipela Hribčevka. Košute pa ne grem prosit. Kolikokrat mi je rekel Jernej: »Kamor hočeš, le h Košuti ne!«

Tudi vsi trije fantje so nepremično gledali.

»Si bomo že sami pomagali!« je spregovoril Miha, najstarejši, s čudno hripavim glasom. Ahac pa je pomislil: »Oj, ti Hribci! Da, ti si bodo že sami pomagali. Ko bo spet punt, pojdejo vsi z očetom!«

10. Kmalu po Ahačevem odhodu pa je pohitel za njim Gregec. Premislil je stvar. Če mati noče k županu, zakaj bi ne šel on? Menda ga Košuta ne bo zapodil?

Stric Ahac ga je podžigal: »Poskusi! Košuta sicer marsikdaj požre besedo, morda je pa tokrat ne bo!«

V županovi hiši je Gregec našel za mizo več ljudi, od katerih se je eden dvignil in vprašal s hreščečim glasom: »Kaj je, fantek?«

»Hribčev sem,« je odgovoril Gregec. »Zaradi očeta sem prišel.« Košuta pa je segel po majoliki, napravil nekaj požirkov in zahropel: »Malo kasno ste se spomnili name!«

Ostali pri mizi so Košuti prigovarjali, toda župan se je zadrl: »Pomagal bom ali ne, kakor me bo volja!« Tedaj je Gregec brez besed odšel.

11. Tako ni bilo nobenega upanja več. Hribčevi so čakali in se ozirali po poti z gradu. Mogoče se je župan že omehčal, mogoče se je oskrbnik že napojil maščevanja...

Tiste dni je v mraku Miha nekoč pripravljal drva in se kot ponavadi oziral po poti. Ko je zopet obrnil glavo, je zagledal za zadnjim grmom postavo. Srce mu je začelo močneje biti. Zakaj stoji neznanec tam in ne gre naprej? Tudi Gregec je šel za bratovim pogledom. Nekaj kot strah se je vzbudilo v njima.

»Naj bo, kdor hoče! Zapahnila bova vrata. Sekiro menda znaš prijeti!« Toda ko sta se fanta zopet ozrla proti ovinku, ni bilo nikogar več. »Ne pravi materi,« je dejal Miha, »morda se nama je samo zazdelo.«

12. Mrak se je že povsem spustil. Miha, kot najstarejši, je storil, kakor je delal oče, kadar so kaj slišali o razbojnikih. Zapahnil je hlev in trdneje privezal živino. Zapahnil je tudi vežna vrata in pripravil v kot dve sekiri. Gregec ga je opazoval pri tem in potežkal eno izmed sekir.

Nato so sedli pod kadečo se leščerbo in večerjali.

Neradoma je zaropotalo po vežnih vratih. »Straši!« se je prestrašil Ivanček. Znova je potrkalo.

»Odprite!« je nekdo zaklical pred hišo. Glas je bil čisto jasen, prijazen. Ko so ga zaslišali, so se skoro oddahnili. Gregec in Miha sta stopila k vratom. »Pazi!« je pošepetal Miha Gregcu in pomignil na orožje, potem pa je odmahnil zapahe in tudi sam prijel za sekiro.